

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc

deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Eșirea Italiei din Tripla-Alianță.

Arad, 16 Septembrie.

Un eveniment de deosebită importanță strategică este discutat cu mult interes de către presa din Apus: concentrarea forțelor navale franceze în Mediterană.

Se știe că totalitatea forțelor navale franceze se împarte în două mari categorii: flota dela Nord (din Oceanul Atlantic și canalul Mănecei) și flota din Sud (din marea Mediterană). Cele două porturi militare din Nord, Brest-ul și Cherbourg-ul, formează baza de operație a flotei nordice iar Toulon-ul și în parte portul militar Bizerte, din Algeria, formează baza de operație a forțelor navale din Mediterană.

Guvernul francez, în urma unei înțelegeri secrete cu Anglia, a dispus ca o însemnată parte a flotei dela Nord să fie concentrată la Toulon spre a spori efectivul forțelor din Mediterană. O escadră compusă din șase cuirasate a și plecat din Brest la Toulon. Flota din Mediterană a Franței s'a întărit în mod simțitor prin acest ajutor.

Care este scopul acestei măsuri militare? Evident că nu poate fi altul decât a facilita Angliei concentrarea forțelor ei navale din Mediterană în marea Nordului, unde are nevoie de un număr cât mai mare de vase de război spre a ține în șah flota Germaniei. O parte a flotei engleze care staționează la Gibraltar și la Malta va putea fi chemată în patria mamă. Restul flotei engleze din Medi-

terană unit cu flota acum întărită a Franței, din Toulon, va avea misiunea de a asigura situația Angliei și a Franței în bazinul Mediteranei.

Presa germană și cea austro-ungară discută cu mare interes această combinațiune strategică, căutând a stabili dacă importanța ei este sau nu așa de mare precum vor s'o prezinte ziarele din Paris și Londra.

Dacă Anglia va izbuti să reunească aproape toate forțele ei navale în marea de Nord o victorie a flotei germane asupra celei engleze este exclusă, căci germanii se vor găsi în fața unui dușman incomparabil mai puternic. În marea Nordului victoria armelor engleze pare deci a fi asigurată.

Rămâne însă de văzut dacă Dubla-Înțelegere este tot așa de tare în marea Mediterană ca în marea Nordului. Italia dispune de o flotă foarte puternică, bine echipată și înarmată, care a dovedit cu prilejul ultimelor evenimente războinice din Mediterană că este la înălțime și mai cu seamă că este foarte bine comandată. Unită cu flota Austro-Ungariei, care nu mai poate fi considerată ca o cantitate neglijabilă, flota italiană poate să se măsoare cu cea franceză cu multe șanse de succes. Victoria pe mare a Angliei și a Franței pare acum asigurată la Nord, dar la Sud, în Mediterană, italienii pot da mult de lucru francezilor și englezilor.

O parte din presa germană încearcă să micșoreze importanța măsurii luate de Franța, spunând că vasele de război cari au fost aduse dela Brest la Toulon sunt niște

vechituri cari nu schimbă întru nimic echilibrul în favoarea Franței. Ziarul „Berliner Lokalanzeiger”, care face aprecierile de mai sus, spune că Italia și Austro-Ungaria vor ști să răspundă acestei „inofensive” mișcări strategice a flotei franceze și vor lua măsuri în consecințe. Numitul ziar nu precizează însă cari anume vor fi aceste măsuri.

Pe de altă parte numeroase ziare germane și austro-ungare se arată îngrijate de măsurile navale pe cari le iau, în înțelegere, Franța și Anglia. Este evident că ascuțitul acestor mișcări este îndreptat contra Germaniei și a aliaților sale.

Cât despre strămutarea escadrei din Brest la Toulon, în special, ea este socotită de mulți bărbați politici germani ca un mijloc de a excita pe italieni contra blocului germano-austro-ungar. Măsura luată de Franța indică foarte clar Italiei că Franța este decisă la orice și e gata să se măsoare chiar cu italienii. Jocul acesta este foarte periculos pentru germani căci în definitiv cele două state latine, cari cochetează de mult timp, în loc să se amenințe reciproc pot să cadă, într-o bună zi, de acord asupra menirii lor în marea Mediterană și pot să încheie un acord care să împartă sferile lor de influență în această mare. Și atunci Italia va înceta de a fi aliata fidelă a celor două puteri germane...

Aceste comentarii pesimiste ale presei germane ne arată în de ajuns importanța măsurii luate de guvernul din Paris. Evenimentele vor dovedi dacă aceste prevederi au

Momente culturale din viața regelui Carol I.

— După memoriile regelui. —

Trad. de Ascanio.

Sfințele Paști. — Secetă și rugăciuni. — O călătorie prin Oltenia.

Cu data de 14 (26) Aprilie 1867, fiind Vinerea patimilor, Prințul Carol remarcă frumusețea particulară a ceremoniilor bisericesti cari îl impresionează adânc.

Seara, la ceasurile șapte, Prințul ascultă slujba dumnezeiască în biserica sfintei Metropolii, cernită de sus până jos. Credincioșii poartă și ei vestimente de jale, ținând în mâni lumânări de ceară galbenă-fumurie, ale căror flăcări contrastează în chip sombru cu îmbrăcămintea de doliu a stâlpilor și bolților. Intreaga ceremonie, foarte lungă, e plină de măreție, mai cu seamă înconjurarea bisericeii, la sfârșitul serviciului divin, în sunetul tânguios al clopotelor, simbolizând înmormântarea lui Isus. Metropolitul și Prințul pășind încet sub baldachinul negru, deschid cortegiul funebru. — În același timp răsună toate clopotele marelui oraș, ce se întinde până departe, la poalele dealului Metropoliei, și în jurul fiecărei din cele peste o sută de biserici se mișcă același cortegiu de lumânări, arătând calea credincioșilor conduși de preotul lor. Cine izbuteste, în ciuda vântului și ploii, să-și țină lumânarea în tot timpul procesiunii, vede în acest fapt un semn al milei cerești și privește în viitor cu inima voioasă.

A doua zi, la miezul nopții, începe serbarea Invierii în toate bisericile. Prințul, cu mare alaiu, se duce iarăș la Metropolie, unde slujba dumnezeiască începe la trista lumină a unei singure făclii și ține aproape trei ceasuri. Simbolizând cum credincioșii așteaptă întoarcerea Mântuitorului, cei de față ies din biserică, lumânările de ceară se aprind toate, și în lumina strălucitoare, în bubuitul tunurilor și în cântecul clopotelor, se vestește sub cerul liber ceasul de bucurie al Invierii. După o datină din bătrâni, preotul citește de pe anvon, în timpul liturghiei, capitolul întâiu al evangheliei lui Ioan: „La început era cuvântul”; textul, scris pe hârtie de pergament, este iscălit de Prinț, apoi e pecetluit cu sigilul de stat și depus în arhivă, drept semn că Domnul țării a luat parte la serbarea Invierii. După aceea Prințul apucă în mână crucea; toți cei de față o sărută și părăsesc biserica.

La sfârșitul slujbei nocturne, pe la ceasurile trei de dimineață, miniștrii, clerul înalt, mulți ofițeri și funcționari superiori se adună la Palat, unde se servește mâncarea de Paști. Însă Domnitorul mai are de îndeplinit și alte datorii. Dânsul vizitează toate cazărmile, întâmpină pe ostași cu salutarea de Paști și-i înveselește, ciocnind ouă cu mai mulți dintre ei. O sfântă datină spune, că oul e cea dintâi gustare, ce li se îngăduie dreptcredincioșilor creștini, în noaptea Paștilor, după lungile postiri. Aceste ouă, fierte tare, sunt zugrăvite în fel și chip de culori; culoarea cea mai obișnuită e roșul închis, dar multe ouă sunt împetritate cu felurite deseneuri, deosebindu-se după ținuturile țării și a-

mintind adeseori ornamente de pe covoarele orientale.

Întâia zi de Paști, toată lumea se odihnește cu adevărat în creștinească pace. Pe străzi e liniște de mormânt; nici un birjar nu iese pe piață, nici un suflet de om nu-și părăsește casa. Toți se bucură de tihna zilei sfinte. Trei zile de-a rândul, prăvăliile sunt închise; chiar brutarii și măcelarii au încetat lucrul.

În Lunea Paștilor, camenii din clasele de sus fac vizite, iar poporul își petrece sub cerul liber. Prințul se plimbă cu trăsura prin toate mahalalele orașului, privind la jocurile și veselii norodului; pretutindeni lumea îl salută cu puternice urale.

În ziua de 20 Aprilie (2 Maiu), pe câmpia Filaretului, din preajma capitalei, se face o slujbă de rugăciuni către Atotputernicul, ca să se îndure a revărsa apele cerului pentru izgonirea secetei, ce usucă și pustiște roadele pământului. O procesiune, în frunte cu Metropolitul Primat și cu sfințele icoane, coboară dealul Metropoliei; Prințul ia parte la festivitate.

La 24 Aprilie (6 Maiu), Prințul pleacă în călătorie prin Oltenia, până la Turnu-Severin; de aci se întoarce la București pe Dunăre, prin Giurgiu.

Oltenia foarte bine înzestrată de natură, e un ținut bogat; pământurile cultivate cu îngrijire, îi dau o înfățișare deosebit de frumoasă în primăvara asta, mai ales că tot timpul călătoriei, aproape zi de zi cad ploii repezi. Locotenent-co-

fost juste sau dacă ele au fost numai inspirate de o teamă prea mare de acel eveniment așa de problematic încă: eșirea Italiei din Tripla-Alianță.

Conferența partidului guvernamental. Aseară la orele 7, membri partidului guvernamental s'au întrunit în mare număr la o conferență intimă. Apariția în sală a șefului Lukács a fost salutată cu mult entuziasm de deputații prezenți cari au ținut să-și arate simpatia și devotamentul prin glasul vicepreședintelui de partid, baronul Ghyllány Imre.

Lukács, răspunzând, face o lungă expunere a situației politice și fixează încă odată programul partidului pentru viitor. În trecutul apropiat, spune Lukács, — partidul muncii și-a făcut datorința. Și-o va face și în viitor și se va bucura deosebit de mult, dacă în bunele sale intenții va fi sprijinit de toți factorii competenți, dar chiar dacă va întâmpina piedeci va ști afla mijloacele ca să le înlăture. Atitudinea opoziției nu înspăimântă guvernul și nici majoritatea. Ne vom ști împlini datorințele și fără colaborarea opoziției, ba la caz de nevoie chiar împotriva ei. Cât timp ea stăruie în ținuta-i de până acum, impunându-ne condițiuni neacceptabile, o colaborare a partidelor o considerăm ca imposibilă, — a spus Lukács. Înțeleg să stabilim împreună, în deplin acord, condițiuni onorabile pentru ambele părți, dar nu pot pricepe prietenia absurdă, ca cel mai puternic să desarmeze în fața celui mai slab și să se desăvujeze singur, anulându-și faptele de mai înainte! Ca opoziția să nu se poată plânga, că prin votarea din Iunie s'a creat un caz primejdios de precedentă, accept o singură soluțiune. Pentru asigurarea dreptului de imunitate al deputaților și a drepturilor președintiale, să se modifice actualele legi referitoare la aceste drepturi în așa fel, ca în același timp și mersul dezbaterilor și activitatea parlamentară să fie deplin asigurată.

Trecând la chestiunea reformei electorale, primministrul spune că actualii membri ai guvernului precum și fruntașii partidului muncii sunt de mult convinși de necesitatea ei imperativă. Guvernul a luat asupra sa îndatorirea de a prezenta camerei în cel mai scurt timp proiectul de lege electorală. Scopul nostru este, ca viitoarea cameră să fie aleasă pe baza noii legi, care nu urmărește alta, decât lărgirea actualilor drepturi cetățenești până la marginile externe posibile, peste cari dacă am trece, am primejdi interesele cardinale ale țării și națiunii(?). La elaborarea proiectului am avut în vedere in-

teresele tuturor claselor sociale și aspirațiile juste ale tuturor partidelor patriotice (!?) Nimeni nu ne poate sili însă să respectăm dorințele partidelor dușmane (?), dacă putem vorbi de asemenea partide. Clasa micilor meseriași și a muncitorilor de rând va ajunge la un rol politic cu mult mai însemnat, decât cum avea până azi.

Cari ar fi partidele dușmane amintite, Lukács nu ni-o spune, totuși ne ținem că l-am înțeles prea bine și l-au înțeles și partizanii cari i-au acoperit cu aplauze furtunoase partea aceea a vorbirii, unde vorbește despre partidele dușmane statului...

Consiliu de miniștri. Ieri la orele 11 a. m. s'a ținut sub președinția premierului Lukács un consiliu de miniștri în palatul ministerial din Buda. La această consfătuire au luat parte, afară de ministrul cultelor contele Zichy, toți membrii cabinetului. După dezbaterile mai multor chestii dela ordinea zilei, consiliul a luat sfârșit pe la ora 1 după amiazi.

Delegațiunile. Monitorul Oficial publică în numărul său, două autografe regești adresate miniștrilor de externe contelui Berchtold și premierului Lukács, prin cari Maj. Sa stabilește întrunirea delegațiilor pe ziua de 23 Sept. n. c. la Viena.

Adunarea socialiștilor. Duminecă după amiază, partidul socialist a ținut o mare adunare în capitală, la care au luat parte muncitori din toate branșele. În momentul când a intrat reprezentantul poliției, consilierul Arányi în sală, o ploaie de huiduieți s'a ridicat la adresa lui din șirul muncitorilor. Spiritul agitatie abia au putut fi potolite. După vorbirile oratorului Farkas, adunarea primește o moțiune, în care cere în primul rând înlăturarea lui Tisza și a lui Lukács, aprobă apoi hotărârea comisiei permanente a opoziției parlamentare și asigură partidele din opoziție de sprijinul socialiștilor. Protestează apoi împotriva actelor ilegale ale lui Tisza și Lukács și pretinde respectarea dreptului de liberă întrunire. Muncitorimea va răzui să creeze o astfel de situație în țară, ca guvernul lui Lukács să fie silit sau să introducă pe față în țară întreagă stăruirea sau să se deparțeze dela cârma țării.

Numa în țara lui Cuvaj, ca la — noi. În numărul mai recent al ziarului „Magyarország” deputatul Mezössy Béla publică un articol în care faimosul secretar de stat de pe vremuri se plânga în contra indolenței cu care guvernul procedează sistematic la înăbușirea glasului

presei opoziției ungurești. „N'avem constituție, n'avem libertate și n'avem nici drept individual, spune Mezössy. La noi e tocmai ca în țara lui Cuvaj” continuă mai departe măhnitul patriot în lamentațiunile sale. Și noi îl credem pe cuvânt. Dar să fie cu iertare, am avea și noi ceva de spus. Cum de liberalul mameluc găsește numai acum greșală în procedura dealtcum obișnuită a tuturor guvernelor ungurești, și n'a găsit-o atunci, când actualii lui stăpâni, fiind la putere, au dus cea mai turbată luptă în contra liberității de presă a naționalităților din Ungaria.

Atâta am avut de observat la afirmația dlui Mezössy cu privire la libertatea de presă din Ungaria. Incât privetșe celelalte lamentări ale lui Mezössy și anume, că la noi apariția ori dispariția unui ziar depinde dela buna dispoziție a guvernului, nu ne mirăm de loc. Pentru noi astfel de proceduri sunt dintre cele mai gentile, cu cari suntem tratați.

Cum să ne mai plângem noi, cari numai dacă îndrăsnim să arătăm pedepsele îndurate în urma nenumăratelor procese de presă câte le-am avut, suntem amenințați să ne putrezească oasele prin odăile mucegăite ale cine știe cărei pușcării.

La noi nu e numai țara lui Cuvaj, dle Mezössy, la noi e țara monstrului, care „el te bate și el se vaită; el te deține și tot el te judecă”.

Studentimea românească.

— Cu prilejul congresului din Craiova. —

„Funcția creiază organul”. Iată un etern adevăr, evidențiat nu de multă vreme, și care, cu toate acestea, se arată a fi cheia multor probleme organice și sociale, ce păreau până acum imposibil de deslegat.

Am avut până în prezent o studentime, în înțelesul de organ social? Evident că nu.

Necesități imperioase au făcut să se afirme din când în când ca atare, fără însă ca aceste manifestațiuni sporadice să-i deie dreptul de a putea fi privită ca organ în permanență social.

E mai la urmă o firească evoluție, ce s'a petrecut cu studentimea tuturor popoarelor civilizate. Incepând prin a exista numai pentru sine, pentru propria sa cultivare, în vederea unor interese strict individuale — studentimilor interese strict individuale — studentimea,

lonelul prusian Krenski, atașat la suita Prințului până în Turnu-Severin, se arată încântat de regiunile Carpaților, străbătute cu Prințul împreună, în trăsura și călăre, scotindu-le vrednice de asemuit pozițiilor pitorești ale Elveției. De obicei zăpada ce acoperă piscurile munților se topește în miezul verii, dar primăvara îți face impresia zăpezii eterne de pe Alpi.

Și de astă-dată, ca în excursiunile anului trecut, sute de țărani călăreți întovărășesc pe Prințul din sat în sat. Portul locuitorilor de munte ai Olteniei se distinge de porturile altor ținuturi prin bogăția culorilor și prin elegantă, așa că alaiul de călăreți, roind mereu în jurul trăsorii prințiare, contribuie și mai mult la pitorescul și vioiciunea peisajului. Vânătoșii căluți de munte se iau la întrecere cu trăsura de opt cai a Prințului; fiecare călăreț își împodobește calul în culori vii, mai ținând și câte un steguleț tricolor, prins de un lemn de brad, încrestat cu măestrie, — pentruca să fie cortegiul și mai strălucit.

Nici orașenii nu se lasă mai pe jos. Pretutindenea, Prințul e primit cu mari ovațiuni. După obiceiul său, vizitează bisericile, școalele, spitalele, cazărmiile și tribunalele. Aci se informează de aproape, cum s'ar putea ocoli deprinderea păgubitoare de-a prelungi la infinit procesele importante ori neplăcute, iar în pușcării, pe cari le cercetează cu de-amănuntul, grațiază câțiva osândiți.

La Curtea de Argeș, Prințul constată că nu

s'au executat încă lucrările de acoperiș, pe cari le ordonase anul trecut, spre a pune stavilă dărâmării bisericii atât de mărețe. În celelalte biserică, pe cari le vizitează, mai cu seamă la Cozia, Prințul descoperă urmele unei frumoase arhitecturi. Mănăstirile Bistrița și Horezu, având pozițiuni pitorești și împrejurimi admirabile, pot rivaliza cu mănăstirile moldovene. Păcat numai că lipsesc mijloacele pentru buna lor păstrare. În fiecare județ Prințul dăruiește sume însemnate pentru săraci, dar caseta Sa particulară nu-i destul de bogată, ca să ajute restaurarea tuturor monumentelor istorice, căzute în ruină.

Fiind acum stăpân pe graiul românesc, Prințul stă de vorbă cu țărani, înțelegându-se foarte ușor cu dânșii, ceea ce le face o deosebită bucurie. La Râmnicul-Vâlcei, unde trece apele largi ale Oltului, pe care-l revede pentru prima oră dela sosirea Sa în țară, Prințul este întâmpinat de Episcop, un moșneag de peste nouăzeci de ani. — Ca să cunoască mai de-aproape valea Oltului, Prințul întreprinde o excursiune de-a lungul râului pe un drum rău, întrerupt pe locurile cele mai primejdicioase; pentru mai multă siguranță, pe acolo Prințul trebuie să meargă pe jos. Cu acest prilej se convinge, cât de urgentă e necesitatea continuării și îmbunătățirii acestei șosele, spre a se stabili o legătură cu Sibiu, prin pasul Turnului-Roșu. La Olănești sunt blocuri de marmoră, a căror exploatare ar putea fi de mare folos. În mijlocul Oltului stă mă-

năstirea de maici Ostrovul: stăreța este sora ministrului Brătianu. În fața Coziei se mai văd urmele vechii șosele a Romanilor de cari aminteste și numele unei stânci: masa lui Traian.

În drumul său pe Valea Oltului, Prințul e oprit de riul Lotru, afluentul din dreapta; apele primăverii au rupt podul, pe care se putea trece valea de alături; Prințul ordonă restabilirea de urgență a podului și cere să se trimită pentru lucrări o companie din trupele de geniu ale capitalei.

În ziua de 27 Aprilie (9 Maiu), Prințul vizitează mănăstirea Bistrița, care-i așezată din jos de poziția splendidă a mănăstirii Arnota, unde stau închiși condamnații politici; Bistrița răsare pitoresc la intrarea unei genuni de stânci. În drum, Prințul se oprește și la ocele mari, salinile cele mai bogate ale țării. Într-o coșniță, atârând de-o sfoară groasă, Prințul se coboară, până la 270 urme adâncime, într-o bolniță de sare, unde-l așteaptă peste o mie de oameni cu două muzici. Bolnița și lungile galerii, ce strălucesc de lumină, fac o măreață impresie, dar și mai profund îl impresionează pe Domnitor criminalii osândiți să muncească aci, ducând o viață atât de nesănătoasă; numai câțiva dintre ei pot fi grațiați.

Intorcându-se dela Bistrița, pe lângă mănăstirea Horezu, la Târgu-Jiu, Prințul atinge locuri pe unde, sute de ani n'a mai călcat picior de Domn român; neavând nici un fel de poteci, aceste locuri pot fi urcate numai pe cășorii de

cel mai sensibil nerv al unei națiuni, a sfârșit prin a se manifesta și pentru alții, înregistrând necesitățile celor mulți și fără glas, și reacționând în sensul satisfacerii lor.

Nația noastră fiind în stadiul prim de viață civilizată, e natural să nu fi dat naștere până în prezent unei studențime cu altă funcțiune socială decât aceea de a se cultiva pe sine. Orientalismul, care a învesmântat vreme multă întreaga noastră viață publică și privată, și de pe urma căruia mai subzistă încă și astăzi triste reminiscențe — nu permitea nimănui să conceapă o altă studențime decât aceea a literilor reci și a laboratorilor fără alt suflu decât al scheletelor neînsuflețite și borcanelor cu tot felul de gănganii.

Acestei epoci, împrejurările speciale, prin care am trecut, au făcut să-i urmeze încă două.

Imprumutul nejustificat și brusc de lustru european pe care l-am făcut după iluzoria mișcare revoluționară dela 48, cuprindea toate domeniile publice.

Implicit deci, și studențimea ne-am silit să o ridicăm la nivelul celei apusene: la rangul de factor social. Numai cât mentalitatea guvernanților și a studenților a făcut ca această bună intenție să ducă la rezultate cu desăvârșire opuse. Cei dintâi căutau să utilizeze, anexând, orice forță socială, pentru propriile și nelimitatele lor interese — cei din urmă, lipsiți de un trecut bogat în experiențe, nu puteau să se ridice cu mîntea până la înțelegerea deplină a împrejurărilor în mijlocul cărora trăiau.

Așa se explică, de ce ochiul observatorului nici n'are timp să aprecieze momentul de tranziție între epoca în care studentul aparține pe de-a întregul cărții și aceia în care crede că e chemat — fără să se mai întrebe dacă e și pregătit — să joace un hotărîtor rol social.

Și rezultatul a fost dezastruos, când ne gândim mai ales că ecoul său s'a prelungit câteva decenii mai departe: studențimea, doritoare de a însemna ceva în viața publică, lipsită însă de simțul realității, a fost pur și

munte. Dela Târgu-Jiu, Prințul merge la mănăstirea Tismana, zidită pe o stîncă prăpăstioasă, ce se prăvălește în apele Jiului; păduri minunate împrejmuesc lăcașul dumnezeiesc; puținii călugări se mai adăpostesc aci.

Pe drumuri grele, Prințul pleacă dela Tismana spre Turnu-Severin, unde-l întâmpină cu entuziasm populația care anul trecut de-abia văzuse pe noul Domn la sosirea lui în port. În amintirea zilei de 8 (20) Maiu 1866, când Prințul Carol a intrat în țară, un cetățean cu stare a început zidirea unei biserici, în stilul celei dela Curtea de Argeș.

La Turnu-Severin, Prințul face deprinderi de arme cu escadronul de dorobanți și se bucură de istețimea ostașilor în conducerea căilor mici, pe care-i încalcă asemenea cazacilor, imitați și în îmbrăcăminte și în armură.

Dela Turnu-Severin până la Giurgiu, în drumul spre casă, Prințul călătorește pe Dunăre, fiind condus de mai multe vapoare în alaiu și cântece de muzici. La Calafat, se întrerupe călătoria, pentru că Prințul vrea să mai viziteze Craiova, Caracalul și Turnu-Măgurele. Aci la Turnu-Măgurele se varsă Oltul în Dunăre; orașul e frumuseț, dar a trebuit așezat patru kilometri departe de Dunăre, ca să nu cadă pe terenul inundațiilor. Apele sunt așa de mari, primăvara asta, încât tot șesul e un lac întins, din care se vede numai digul șoselei.

Venind cu trăsura, dela Giurgiu la București, Prințul vizitează câmpul de luptă al Călugărenilor, unde Mihai Vodă Viteazul bătuse pe Turci; crucea de pomenire, înălțată aci, e frumos împodobită și iluminată.

simplu înhamată la vehiculele hodorogite ale diferitelor asociații de guvernanți. Personalitatea ei, care ar fi trebuit să fie distinctă, a fost astfel desființată și studențimea încetează de a mai prezenta pentru alt cineva interes, decât pentru politicianii cari o exploatau și cel mult, încă și pentru pană de usturătoare satiră a maestrului Caragiale.

Aceasta este și va rămânea veșnic o epocă de tristă amintire în evoluția atât de nefirească a studențimei românești.

În această întunecoasă epocă, n'au lipsit nici sclipirile luminoase și dătătoare de speranțe. Au fost însă câțiva stropi curați, ce n'au putut nici când purifica marea imensă a negrelor păcate.

Tot pe atunci două curente încep a se contura, pe rând, tot mai precis în spațiul vieții noastre publice. E întâi cel socialist, care cu toate defectele sale ne-a adus și un mare bine: a dat semnalul de moralizare a vieții publice decăzută cu desăvârșire sub imperiul corupției politice și administrative. Imbrățișat cu bunăcredință și tineresc avânt de cătră unii studenți, a fost curând părăsit când aceia și-au dat seamă de imposibilitățile anarhice pe cari le profesază. După 900 un alt curent se precizează hotărît și nu se putea să nu găsească un ecou mai accentuat decât ori unde în lumea studențească: e cel dela „Semănătorul”, care atinge înălțimi apogetice sub conducerea profesorului Iorga și se continuă mereu...

Având însă exemplul trist al înaintașilor lor și mai păstrând încă ei înșiși multe din apucăturile acelor, studenții aceștia n'au să însemneze mult în viața socială.

Ni se va obiecta însă: dar mișcarea din Martie 1906?...

Întrebăm însă și noi: cine e naivul care să creadă că acea mișcare e reflexul unei serioase organizații unitare și a unei depline înțelegeri a rostului pe care o studențime o are în sânul unui popor?... Mișcarea din Martie 906 a fost rezultatul imperioasei necesități de a se reacționa cu orice preț împotriva unei ridicole manii de a vorbi numai franțuzește, necesitate, ce a fost minunat tradus prin acele puternice accente de supremă revoltă ale aceluiaș conducător al „Semănătorului”, și cari au găsit un viu răspuns în masa natural mai sensibilă a studențimei.

Mișcarea sângeroasă din Martie 906 a fost un act sporadic, spontan și nici decum rezultatul unei îndelungate pregătiri. După dânsa abia încep studenții să se întrebe serios și mai ales să priceapă care trebuie să fie linia de conduită în viața socială a statului. Și așa, s'au pregătit ei pe îndelete, în lumina acelorăși considerațiuni teoretice, cari au servit de explicații acelei puternice mișcări, cu sclipiri romantice, care pentru toată lumea a fost o mare surprindere.

Iar cel dintâi rezultat al acestei temeinice pregătiri a fost impunătorul congres din toamna anului 1909, care a avut loc în lașul inițiativelor nobile. Atunci s'a văzut strânsă pentru prima dată, sub auspiciile aceluiaș ideal, studențimea tuturor provinciilor locuite de Români.

Încă trei ani de pregătire teoretică și modeste încercări practice, și iată al doilea rezultat: congresul din Craiova.

Cine a azistat, sau urmărit măcar, debaterile mature ale acestor două congrese, însuflețite de totatăta entuziasm cât și seriozitate, a apus la neînlăturabila concluzie că studențimea românească a găsit drumul pe care trebuie să meargă. Încât rolul ei social,

de o netăgăduită importanță, imaginat sau rău înțeles de atâtea generații, abia acum după ce a fost definit începe să fie jucat cu toată energia unui corp plin de viață și focul mistuitor al convingerilor binefăcătoare.

Șt. P. Moldovanu.

Cronica vieneză.

Congresul eucharistic, o manifestație pentru „Marea Austrie”. — Calomniile ungurești. — „Regularea” chestiunii emblemei”.

Viena, 16 Septembrie.

Congresul eucharistic din Viena, la care au participat sute de mii de oameni, n'a avut un caracter politic, ci unul religios, după cum au declarat de repețite ori aranjatorii și convocatorii congresului. Se înțelege însă că presa jidovită a liberalilor Germani și a socialiștilor e de părere cu totul contrară. Congresul acesta, și în special impozantul cortaj de Duminică, are o importanță care trece peste cadrele impuse de adorarea sfintei eucharistii.

Insuflețitele omagii, ce i s'au adus ieri monarhului nostru de cătră reprezentanții tuturor popoarelor din monarhia austro-ungară, au fost o manifestație de patriotism și dinasticism unică în felul ei. Omagiile aceste erau oarecum o afirmație spontană a programului aderenților cari luptă pentru înjghebură a unei „Austriei Mari”. Membrii guvernului ungar și cei ai aristocrației maghiare car au fost martorii acestei grandioase manifestații se vor fi convins poate că idee „Austriei Mari” nu este o utopie, căci ideea trăiește de fapt în inimile tuturor popoarelor din monarhia habsburgică. Și contele Apponyi se afla între participanții acestui cortaj impunător. Bucuros la-s fi întrebat, ce impresie a făcut asupra sa ziua de ieri. Mai îndrăznește el împreună cu soții săi să mai declare, că ideea și programul politic al aderenților „Marei Austrie”, care a fost ieri ilustrat într'un mod așa de evident, sunt și mai departe menite de a fi persecutate de procurorii Ungariei?

Deoarece Ungurii nu pot împiedeca răspândirea adevărului despre stările din Ungaria de cătră presa străină prin aceleași mijloace, pe cari le întrebunțează în Ungaria, anume prin persecuția pe cale judecătorească și prin întemnițarea publiciștilor, ei au iscodit alte mijloace ca să împiedece publicarea în ziarele străine a datelor despre alegerile din Ungaria, despre justiția maghiară și despre maghiarizarea cu forța a naționalităților. Ungurii afirmă pur și simplu că broșurile și articolele „anti-maghiare” au de scop interesele materiale ale autorilor lor. Nu de mult au publicat ziarele din Germania un comunicat al guvernului ungar că cunoscutul apărător al naționalităților nemaghiare din Ungaria, d. Scotus Viator, este pur și simplu un agent al guvernului englez care „agitează împotriva Ungariei”. Interesant e că de câteori sunt atacați de cătră străini, Ungurii se simt una cu întreaga monarhie. Va să zică în cazuri de aceste au nevoie de Austria?!

În împrejurările actuale ne este foarte binevenită știrea că, după rezolvirea reformelor militare, se va lua în discuție „Regularea chestiunii mărcii și a emblemei”. Se vede acum prea bine că d. Dr. de Lukács și contele Tisza, cu ocazia votării reformelor militare, n'au purces față de opoziție într'un mod așa de brutal, fiind conduși de sentimente altruiste, ci de sentimente cu totul contrare. Încă de pe atunci știau

bărbații politici cari cunosc zigzagurile politice ungurești că patrioții maghiari își vor prezenta contul pentru serviciile aduse. Încă contele Khuen Hedervary a fost spus la timpul său că guvernul unguresc are de gând să reguleze chestiunea mărcii și emblemei monarhiei. Marca aceasta este un simbol al caracterului unitar pe care-l prezintă încă armata comună, iar Ungurii voiesc acum să zdrobească și acest simulacru, făcând un pas mai departe spre despărțirea totală a Ungariei de Austria în privința politică, economică și militară.

Austriacus.

Un articol al d-lui S. Mehedinți.

Congresul studenților: semne de progres.

(Sfârșit).

Descoperirea științifică și intruparea artistică a ideilor sunt acțiuni sporadice și prin urmare excepțiuni chiar în viața celor ce le împlinesc; sunt mari momente de armonie, care împrumută mărima lor și oamenilor, cărora le-a fost dăruite deodată cu culoarea ochilor, arcuirea sprincenelor, lățimea frunții și altele ca aceste. Dar dacă armonia nu se întinde și asupra restului vieții, personalitatea aceea rămână stîrbită și poate fi chiar cu totul respingătoare. Oskar Wilde a sfârșit în zilele noastre la ușa pușcăriei, ca și Baco, — de altfel spre marele noroc al renașterii sale sufletești.

Asta înseamnă că peste știință și artă mai sunt încă alte trepte de superioritate, pe care nu le poate atinge decât acela în a cărui viață armonizarea idealului cu realitate nu e sporadică, ci constantă, — atât cât aceasta începe în măsura puterilor omenești. La jocurile olimpice erau premii pentru oșebite îndemnări; aruncarea discului, fuga, lupta etc. Premiul cel mai mare se da însă numai celor ce ieșeau biruitori în toate — pentatletilor. — Tot așa în viața sufletului nu poate fi nimeni cu adevărat superior, fără virtute; singură ea îi poate pune cumuna de laur nevesteilor, dăruindu-i cea mai frumoasă însușire specifică a omului — omenia.

Abia dela omenie în sus începe așa dar deplina distincție a unei personalități.

Când tânărul magistrat va judeca cu ochii deschiși numai asupra doctrinei, ori care ar fi îndemnul altora de a stăli adevărul, abia atunci vom putea ști că în el e sâmburele unei personalități superioare care, pe lângă știință, are și omenie.

Când tânărul medic va îngriji de sănătatea celor ce sufer, ca și de a sa proprie, și nu va da uitării poruncile științei din graba după câștig material, abia atunci vom ști că alături de măiestrie tehnică mai are și omenie.

Când profesorul va privi pe elevi, ca pe propria sa familie, și nu va da la spate preceptele artei sale ademenit de câștig sau de alte porniri inferioare, ei le va urma cu evlavie, abia atunci vom ști că pe lângă pedagogie mai are și omenie.

Când teologul nu va uita preceptele moralei, ci va căuta să le realizeze în propria sa viață, spre a fi tuturor pildă și îndemn, abia atunci vom ști că, pe lângă preoție, el mai are și ceea ce dă miez ori cărei situații sociale: omenia — adevărata humanitas. De aceea, dacă ar fi adevărat ceea ce zice *Românul*: că din atâția auditori ai școalelor superioare „numai doi-trei sunt oameni muncitori, iar ceilalți simpli candidați de posturi...”, atunci am ști mai dinainte hotărât, că generația ce se ridică este inferioară, ar fi mai dinainte osândită — ori care ar fi numărul și calitatea diplomelor sale. Căci pergamentul democratic al diplomei nu prețuiește aproape ni-

mic fără pergamentul aristocratic al virtuții, adevărat al armoniei dintre adevăr și viața de toate zilele, o însușire mai presus de știință, talent, naștere și avere.

Să ne fie însă îngăduit a crede că generalizarea organului mai sus pomenit nu corespunde întocmai realității.

Dimpotrivă, pe lângă studii serioase de specialitate, nădăduim că tinerii cari au răspunderea zilei de mâine vor avea și înălțimea morală potrivită cu astfel de grea răspundere.

Chiar asprimea articolului mai sus pomenit e o dovadă. Cu cât judecățile tinerilor vor fi mai severe, cu atât e mai probabil că idealul lor moral stă mai sus. Căci ori ce generație în tinerețe este mai bună decât mijlocia sa; după cum la bătrînețe, când pierce căldura și rămâne numai drojdia egoismului, e de multe ori mai pe jos chiar față de propria sa mijlocie de odinică.

Dar nici aici nu se sfârșește erarhia criteriilor, după care se poate judeca valoarea unei personalități. Omenia are ea însăși mai multe trepte. Intuiția adevărului științific e repede, iar câte-odată subită, — cum dovedesc unele mari descoperiri; intuiția morală e zăbavnică și are mult mai numeroase stadii.

Există un soi de omenie fără vlagă a celui ce se consideră „cetățean al lumii”, privind toate neamurile pe același plan, și fiind gata limitele justiției formale să se împace ori unde, cu ori cine, considerînd omenirea ca gloata unui caravanserai.

După cum primatul inteligenței era o erezie a pedagogiei vechi, de asemenea „omenia” această internațională e o erezie a eticii metafizice — cu egalitate și fraternitate. Adevărata humanitas nu poate fi realizată în haosul babilonic al omenirii ca turmă de indivizi, ci numai în omenirea considerată ca sumă de unități naționale, specific deosebite și prin urmare neegale*). De aceea, om deplin nu poate fi cineva decât într-un neam și pentru un neam.

Prin urmare dacă ar fi exact ceea ce spune „Gazeta Transilvaniei” despre instrăinarea intelectualilor români de viața poporului nostru, atunci ori care ar fi știința talentul și alte însușiri ale „intelectualilor” de peste munți, ei se depărtează pe fiecare zi de adevărata omenie, spre a deveni o pastă incoloră, bună pentru experiențele unui stat — amalgam. Căderea lor ar fi fără de leac. — Dar și aci, nădăduim că răul nu e atât de mare și, în ori ce caz, că leacul nu va întârzia.

Iată de ce așteptăm cu mare luare aminte adunarea universitarilor din toate colțurile pământului românesc. Tinerii să se judece și apoi să judece.

Așteptăm cu nerăbdare să vedem la lucru și această nouă generație, iar așteptarea e cu atât mai vie, cu cât și situația de azi a poporului nostru e cu totul specială.

De mult n'a fost împrejur o apăsare atât de intensă, iar în viața noastră internă o mai mare trebuință de coeziune și de avânt.

Bătrînii generației trecute, care a dat întâiu cu ochii de cultura apuseană, rămăseseră uluiți și au admirat până și mărunțșurile. Bunul patriot Dinicu Golescu ofta și când vedea trăsăturile din Viena. Cei puternici prin intuiția lor originală s'au ridicat însă repede până la priceperea și asimilarea roadelor superioare ale civilizației și au devenit ei înșiși roditori. Cogălniceanu, abia ieșit de pe băncile gimnaziului, scria istorie, iar discursul său inaugural la Academia Mihăileană răsună și până azi în mintea tuturor, — cu toate scrierile erudite ce au urmat de atunci încolo. Bălăcescu, la 30 de ani, lasă o operă la al cărei nivel nu s'a mai ridicat nimeni

*) Vezi: „Cătră noua generație”, *Minerva*, 1912, pg. 187 ș. a.

în neamul nostru la o vârstă ca a sa. Odobescii la 17 ani scria despre artă cu maturitatea unui bărbat. Creangă, fără măcar să treacă hotarul țării românești, dovedi că poate să mănuiască până ca ori ce artist din grația lui Dumnezeu; iar Eminescu (spre a pomeni numai pe cei morți), sorbind în sufletul său toată lamura culturii omenești dela Vede până la Faust, dovedi în chip superior, că neamul românesc poate sta în fața frumosului și adevărului cu ochii deschiși, ca ori care dintre neamurile alese ale pământului.

Și astfel, generația care începuse cu mirare, ajunsese în fața urmașilor o generație cu drept cuvânt admirată.

S'a îndrumat apoi, după înmulțirea școlilor, o gloată tot mai numeroasă spre făgașul culturii. Urmarea a fost însă o generație buimacă. Creierul masei nu era încă destul de pregătit pentru a absorbi atâtea elemente nouă. Roadele acestei epoci, care începe cam dela moartea lui Eminescu, sunt pripite și de o calitate inferioară. Până și cei mai răsăriți dintre scriitorii acestei perioade par a reflecta în operele lor modele de împrumut. Puține, foarte puține manifestări de reală originalitate. Și nici limpezime destulă, căci este în esența epocilor de împrumut să fie eclectice și prin urmare chaotice.

Au trecut însă mulți ani de când edem în acest purgator. Printre câteva zile cu soare, foarte multe „zile ale balelor”. E timpul acum să se ivească o nouă generație, lămurită față de sine și de alții, și în progres față de trecut. În știință și în toate manifestările, unde hotărește munca și metoda, să aibă încredere că putem face la fel, ca și cei mai înaintați dintre contemporanii noștri; în operele, unde hotărește talentul, să deosebească bine granița dintre împrumut și originalitate, iar în dezvoltarea noastră ca popor să vadă clar ținta și să fie gata de inițiativă.

Am cunoscut geniul literar; nu ne îndoiim că vom avea și pe cel științific; așteptăm însă pe cel mai prețios dintre toate — geniul etic, manifestat în fapte de mare caracter: în povățuirea mai departe a neamului.

Principiul de viață al unui popor e același, ca și al unei armate: să fie totdeauna gata spre a face față celei mai mari primejdii posibile. Când auzim însă tânguiri ca ce e din ziarele mai sus pomenite, avem impresia că viața noastră publică, în toate colțurile pământului românesc e cu mult mai pe jos de nivelul nevoilor naționale. Iar îngrijirea crește și mai tare, când vedem că un-ori cenzorii răului așteaptă chiar ei cea dintâi ocazie să facă la fel, sau cel puțin să acopere răul făcut de alții, căutând formule spre a-l scuza. Iți vine atunci să crezi că toate energiile morale sunt slăbite, că untdelemnul s'a isprăvit și acum arde fitilul.

Speranța însă rămâne vie. Puterea poporului nostru e imensă. Ea trebuie pusă toată în mișcare și coordonată, iar pentru aceasta trebuie personalități cari au atins o treaptă de superioară omenie.

Să se arate și le vom recunoaște îndată, căci e vor fi mai presus de invidie și minciună, de teamă și oportunism și vor îndruga cu hotărâre poporul nostru cătră ținta sa de veacuri. Acelor personalități superioare le vor da sprijinul lor, toți cei ce nu vor ca neamul românesc să ajungă o formație istorică fără relief, condusă după inițiativă străină, de planuri străine, pentru scopuri străine și apoi gata să fie părăsită în vola scartei la cea dintâi licitare de valori internaționale.

Cei ce cunosc însușirile adânci ale poporului nostru nădăduiesc însă că nu va fi așa. Generația nouă care se ridică acum, judecându-se pe sine, și judecând și pe alții, e datoare să ne spună că nu poate fi așa și nici nu va fi vre-odată.

„Convorbiri Literare”.

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest coupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta

Bulev. Andrassy nr. 20
palatul Fischer Eliz

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

se capătă la

Ci 132-109

rul italia-
ticul de
rul artic
un acord
cizat în r
parte ex
Austro-U
se obligă
bulgari.

„Corriere
adevărata
nia, graț
putea ma
cedonia
rești, în
Sofia nu

Aiure
anume în
mânia an
spre a pu
Românile
hulgare
cita into
mânteii.

un înțele
striei și
unui rășn
nu va fi
mul rân
dește, sp
că absur
unei cauz

tey, resic
ris și a r
orașului

Gener
nos cont
agenții s
tra Franț
capăt ac
re destă
din Mog
niri se r
Sostva d
curs la t
clararea

Acest
să împie
moschee
nu și-a p
duplecat
o notă p
mării nor

Consu
toate mij
sultanulu
voie de c

Deoare
cest conf
Lyautey
suflii span
Acest
ție în cen

capăt la
spăimânt
lor, cari
furie neb
dejdea zi
de valori

credem c
ingrozito
apă, încă
servesc d

Iată ș

Reghin
nului în c

Cronică externă.

România legată de Austria și Turcia. Ziarul italian „Corriere della Sera” publică un articol de fond asupra atitudinii României. Autorul articolului spune că încă dela 1891 exista un acord turco-român care a fost reînnoit și precizat în primele luni ale anului trecut. Pe de altă parte există un pact special între România și Austro-Ungaria. Conform acestui pact România se obligă ca în anumite împrejurări să atace pe bulgari. Această politică a României, spune „Corriere della Sera”, este în contradicție cu adevăratele interese ale țării românești. România, grație legăturilor ei internaționale, nu se va putea mări umindu-se cu frații aromâni din Macedonia cari sunt, după statisticele din București, în număr de 1 milion și după calculele din Sofia numai 70.000.

Aiurea România are frați mai veritabili și anume în Transilvania și Bucovina și deci România ar trebui să facă o politică cu totul alta spre a putea înfrunța o Românie-mare. Dar ura Românilor contra Rusiei și preocupările anti-bulgare de teama unei Bulgării-mari va exercita întotdeauna o influență mare asupra României. Apoi niște calcule obscure fără nici un înțeles au aruncat România în brațele Austriei și va fi stăpânul cel mai puternic în cazul unui războiu în peninsula balcanică. Dacă pacea nu va fi tulburată, aceasta se va datorî în primul rând atitudinii României. Aceasta dovedește, spune articolul din „Corriere della Sera”, că absurditățile politice pot servi și ele câte odată unei cauze generale bune.

Critica situației din Maroc. Guvernul Lyautey, residentul Franței în Maroc, a sosit la Paris și a raportat guvernului său asupra ocupării orașului Marakes și alungării sultanului El Hiba.

Generalul Lyautey a spus că curentul dușmănos contra Spaniei sporește pe fiecare zi și că agenții spanioli agită populația marocană contra Franței. Generalul Lyautey a hotărât să pună capăt acestor agitațiuni. El adună date prin care destăinuiește manoperile consulilor spanioli din Mogador, Mazagan și Fez. Aceste destăinuiri se refer în primul rând la consulul spaniol Sostva din Mogador, care la 16 August a recurs la toate mijloacele pentru a împiedea proclamarea sultanului Mulay Iussuf.

Acest consul cu ajutorul derbedeilor a voit să împiedece pe indigeni de a face rugăciuni în moschee pentru noul sultan. Consulul Sostva nu și-a putut realiza planul. Atunci Sostva a înduplecat pe ceilalți consuli spanioli să semneze o notă prin care să protesteze contra proclamării noului Sultan.

Consulul spaniol din Mazagan a recurs la toate mijloacele pentru a apăra interesele contra sultanului El Hiba. Din această cauză a fost nevoie de o intervenție a guvernului francez.

Deoarece însă intervențiile diplomatice în acest conflict ar dura prea mult timp, generalul Lyautey a hotărât să rupă relațiile cu consulii spanioli din Maroc.

Aceste destăinuiri au provocat mare senzație în cercurile politice franceze.

Potopul în întreaga Ungaria.

Arad, 17 Septembrie.

Ruperile de nori scaldă Ungaria dela un capăt la altul. De pe munții înalți puvoaie înspăimântătoare s'au pornit spre matca râurilor, cari neputându-le stăpâni le-au trimes cu furie nebună peste arături și astfel toată nădejdea zilei de mâne a miilor de săraci e dusă de valurile hrăpărețe. Nu mai știm ce să mai credem de câte vesti ne vin, cari de cari mai îngrozitoare. Sate întregi sunt cuprinse de apă, încât casele oamenilor, cum ni se anunță servesc de adăpost — peștilor...

Iată știrile ce ne-au sosit azi:

Reghinul-săseșc: De patru zile ținutul Reghinului în continuu suferă năpăstuirile ploii. Co-

municația de tren e intreruptă. În satele din jur populația se silește să repareze stricăciunile și să împiedece eventualele primejdii ce se prevăd.

Făgărașul inoată întreg în apă, circulația e posibilă numai cu căruțe. Ni se vestește, că un pește mare a intrat cu valurile în casa unui om.

Hațeg-Măcău: Potopul crește și deja până acum e mai mare ca cel din Iunie, pagubele fiind cu mult mai mari. Viile sunt înecate și nu e nici o speranță că vor putea fi scăpate, holdele de cucuruz sunt înamolite cu totul, iar cartofii sunt scoși din ogoare și duși cu valurile.

Aradul încă de o bună vreme e scaldat de ploii mărunte. Murășul crește tot mai amenințător și nu știm ce ne așteaptă ziua de mâne. Gradația ne indică 268 de centimetri.

Sighetul-Marmației. Anul acesta va aduce mare lipsă, căci potopul a nimicit și ultimul refugiu în caz de sărăcie — pomăria multă care promitea belșug pentru locuitori. În anul trecut producția pomăritului a valorat mai mult de patru milioane de coroane.

Chiar și **Budapesta** e amenințată de valurile dunării cari cresc uimitor. Ministerul de culte a ordonat primarului orașului să ia toate măsurile de apărare necesare.

Cele mai mari stricăciuni le-a îndurat populațiile din împrejurimile Oltului și Murășului. La izvorul acestor râuri, în ținutul Cicului, anul acesta va fi o sărăcie mare. Populația românească e cea mai lovită de furiile apelor. Sărăcia se va așeza deabinelea în casa bietului plugar român după ce sufletește e atât de frânt. Zile negre i se așează sub coperișul lui de pae deodată cu mohoria de toamnă a cerului.

Din satrapia Făgărașului.

Turcul te bate, turcul te judecă. Reminiscențe triste dela alegeri. — Viața politică prin Țara Oltului.

Se împlineste a nu știu a câtea oră zicala: „Turcul te bate, turcul te judecă”, fiindcă după atâtea frământări desperate din partea celor dela putere și după atâtea sânge nevinovat scos de sulite împănăților, tot noi tragem scurta, Așa au pățit eroii dela Mărgineni și așa o pățese acum și vrednicii apărători ai neamului dela Galați. Se știe cum niște oameni, conștii de aceea ce sunt, n'au voit să pună de primar pe omul guvernului, ci mai curînd au fost gata să primească cu pieturile desvălite gloanțele ucigătoare ale jandarmilor, decât să nu-și facă datoria de Români harnici și vrednici de numele ce-l poartă. Dar pe lângă toată jertfa ce au adus pe altarul neamului, n'au izbutit, ba mai mult, nici nu s'au vindecat pe deplin și li s'a și luat interogatorul, pentru ca să fie pedepsiți conform legii sughiate, ce există în mintea unor capete sughiate, care prescrie celor ce-și fac datoria șicanări și torturi nesfârșite.

La vre-o cinci inși li s'a și dat pedeapsă de 6 luni închisoare. Pățim dreptate în fericita Ungaria! Iată semnele păcii! O! să se bage bine de seamă, până când se comit astfel de atrocități, cari nici în Asia mult huldănită nu se suferă.

Alegerile din 1910 prin Țara Oltului încă nici acum nu s'au terminat cu totul. Mereu se iau proceese verbale cu cei cari s'au adunat în jurul steagului național. Pedepele apoi vin cu grămada. Unul e pedepsit pentru că nu și-a dus gunoiul, altul pentru că nu și-a spoit grajdul, altul năcăjit altfel. Acum de curînd s'a încheiat abia procesul ținărului A. Opreșiu, fiul păr. Opreșiu din Dridif, care fu pedepsit cu închisoare pe motivul, că ar fi îmbătat niște oameni, cari neputând suferi pe candidatul guvernului în satul lor, l'au fluierat și huldănit din comună. Iată ce crede stăpânirea. Noi, când ne apărăm, suntem amețiți la cap. Da, suntem îmbătați și amețiți de năcazurile și prigonirile felurite ce le îndurăm de veacuri, dar nu de bănturile cu ajutorul cărora s'a scos majoritatea deputaților guvernamentali.

Pe bietul tânăr l'au șicanat și purtat cu ju-

decata, până acolo, cât n'a avut ce face, decât să suferă pedeapsa, cu toate că n'a fost de vină și nici nu l'au înfățișat înaintea judecătorei cu mărturii sau dovezi bune, ci simplu i-au dictat numai pedeapsa. Dar ce să-i faci, așa-s stăpânii ăștia, când e vorba de săvârșirea unei fapte și numai închipuită din partea noastră, atunci hai numai să-l pedepsească, iar când e vorba de aceeași faptă săvârșită din partea lor, atunci tac ca peștele. Le-a răsplăti odată cel de sus, de-or ținea minte, câtă vreme vor trăi.

Dacă merg undeva lucrurile strună, — cel puțin la aparență, — atunci Țara Oltului în privința aceasta e cea dintâi. Iată de ce. La noi așa-și fac mendrele cei dela cărmă, ca în țara lui Pap János. Nu-i vorba că și ai noștri au cercat și cearcă — mai ales în timpul din urmă — să-i mai împiedece și dacă se poate să-i oprească chiar în goana aceasta nebună, după tot ce-i românesc, dar nu le-a reușit. Poate cu vremea să se mai îndrepte, deocamdată însă stăm destul de prost. Solgăbirăul cu inspectorul școlar alătura, și în frăție cu medicul veterinar aduc năcazuri asupra poporului pe întrecute. De Szél și ceilalți ortaci ai lui nu mai fac pomenire. Solgăbirăii dau porunci peste porunci privitoare la gunoaie și alte nimicuri, pe când drumurile, podurile și țărmurii Oltului de mult își așteaptă omul, care să le reguleze; inspectorii de până acum s'au îngrijit de școalele comunale și de închiderea celor profesionale, actualul inspector nu știe ce om va fi, unii spun, că e mai indulgent, alții dincontră, îl țin mai infierbântat ca antecesorii lui, viitorul însă ne va arăta, ce făptură trăiește în mijlocul nostru. Medicul veterinar încă nu se lasă mai pe jos de tovarășii lui în ce privește șicanările de tot soiul. Chiar și la judecătore, unde e locul pentru împărțirea dreptății, nici acolo n'o nimerești bine, căci te mână cu vorba de pe-o zi pe alta, cât te sature, de dreptatea ce ți-o fac. Astfel se întâmplă, că unul voind să țină niște prelegeri populare, și cerînd concesiune spre școlul acesta, a fost purtat în mai multe rînduri numai pentru nimica toată, cât s'a săturat de atâtea rumbare pentru un așa scop, pe care și statul ar trebui să-l urmărească. La urmă de tot iată cu ce rezultat înapoiază rugarea celui ce ceruse permisiune pentru ținerea prelegerii populare. Răspunsul a fost dat în limba maghiară și sună cam astfel: Cererea lui X. Y. nu se împlineste pentru că voind să-și petreacă nu vrea să pună pe rugare timbru de 2 coroane, cu toate că nu era nici un preț de intrare. Adeocă dl solgăbirău Pap Rezső, crede, că a lumina și cultiva poporul, din sudoarea căruii trăiește și dumnealui, înseamnă a-ți petrece și cheful una bună. O fi însemnând zău, dar mi-ar plăcea să-l văd pe dânsul făcînd lucruri de acestea. Astfel pe lângă toate lămuririle, ce i s'au dat a respins cererea. Ba mai mult, s'a îngrijit și de aceea, ca să nu se țină în nici un chip, căci și-a trimis înainte pe vestitorii și întruchipătorii brutalității și mișeliei. În felul acesta se poartă cei dela putere față de noi, „mizera plebs”. Precum se vede n'avem ce aștepta nimic dela slujbașii neștirii și dacă ne trebuie o soartă mai bună, atunci noi trebuie să ni-o eroim. Nu mai poate fi vorba aici de pace, căci s'au făcut multe încercări în direcția aceasta, dar n'au ajuns nimic. Dacă vrem să răsuflăm ceva mai liber, dacă dorim așa drepturi precum ne sunt datorile, atunci să punem în practică zicala: „noi prin noi înșine”. În noi mai poate zăcea germele unei vieți mai suportabile. Am ajuns acolo, încât statului nu-i mai trebuie lucrători de români la moștile sale, ci mai bine aduce șvabi din Nordul Ungariei, a căror transportare și susținere sunt împreunate cu multe cheltuieli, pe când cu Românașii noștri ieșia cu mult mai ușor la socoteală. Dar ce zie? Doar ne dă și nouă ceva statul. Căci gloanete de pușcă și sulite jandarmilor tot în piepturi românești ni-merece. Fie! Va veni însă odată apă și pe moara noastră...

Față de atâtea prigonire, neliniștire și nebagare în seamă, din partea celor dela putere singurul gând să ne fie lupta împotriva-le pe toate terenele și cu toate armele posibile. Un lucru — nu tocmai ușor de făcut, dar pentru aceea nici așa greu, pentru că noi suntem 93% de Români în comitat, pe când ei sunt un număr disparent pe lângă noi. Unde se prețuiește îndeajuns forța morală, ce rezidă în popor, acolo se obțin rezultate minimoare.

Ne trebuie însă unire, muncă frățească și desinteresată, ne trebuie o adevărată întrecere în a cultiva și lumina poporul în toată privința, și atunci și stăpânii noștri vor sta cu noi de vorbă.

— cor —

Către comercianții români!

Raportul comisiei de organizare a comercianților români.

(Continuare și fine.)

Vrând-nevrând își pune omul întrebarea: Dar cum voiesc să se organizeze comercianții noștri? Ce mai vreau ei să pună la cale? Ce năcazuri au ei? Ce ajutor cer?

În cele următoare vom căuta a răspunde, scurt și cuprinzător, la întrebările de sus. Prin aceasta credem că vom câștiga aderența și sprijinul tuturor comercianților români, iar lumea mare românească încă va înțelege, că aici e vorba mai mult decât de înființarea unei prăvălii printre cele multe sau a unei reuniuni în cine știe ce orășel sau sat de-al nostru.

Cum voiesc să se organizeze comercianții? Astfel, că vor înființa o reuniune a comercianților români, cu ajutorul căreia să se cunoască unii pe alții și să-și spună între olaltă cum lucrează cutare și cutare. Pe de altă parte, prin mijlocirea organizației ei vor arăta și neinteresul și lipsa de sprijin din partea multor Români — domni și țărani — de-ai noștri.

Ce mai vreau comercianții să pună la cale? Înființarea unei Centrale, prin care ei să poată fi aprovizionați cu tot felul de mărfuri ieftine și bune. Centrala se va înființa ca societate pe acții cu un capital de câteva sute de mii. Până la adunarea capitalului și punerea în deplină lucrare a Centralei, aceasta va funcționa în forma unui birou pentru comande. Că unde va fi sediul Centralei, rămâne a se hotărî mai târziu, comisia nu află oportunitate a propune acum. Mai departe se va stăruie pentru înființarea de filiale, cu magazine de mărfuri în astfel de centre românești, unde va constata, că în jur sunt atâtea comercianți, încât prin aprovizionarea lor cu mărfurile de lipsă e dată garanția de existență a filialei. În astfel de centre, unde sunt comercianți români cu putere, Centrala va stăruie pe lângă ei, ca să primească a fi ei înșiși aceia cari să vândă mărfurile de lipsă comercianților dela sate. Bine înțeles, pe lângă prețuri, cari se vor fixa în contelegere cu Centrala.

Centrala va comanda mărfuri de acolo, de unde se va informa, că sunt mai bune și mai ieftine. Pentru a putea obține prețurile cele mai ieftine, se vor încheia anumite legături pentru unele mărfuri. Năzuința merge într-acolo: a face comande totdeauna direct dela fabricant, adică din mâna primă. De acolo se vor aduce de-a-dreptul la centrală, la filială, sau între anumite împrejurări se va dispune la comerciantul respectiv.

Cum am zis mai sus: Până când Centrala va dispune de capitalul necesar, ea va servi mai mult ca mijlocitoare pentru procurarea de mărfuri pe seama unui număr de comercianți mici și mari (birou de comande). După ce s'a adunat capitalul de lipsă, se va trece la înființarea de filiale în diferite centre românești, iar ca ultimul pas amintim, că la vreme, — când Centrala se va simți destul de tare, — atunci se va iniția și sprijini înființarea uneia sau alteia fabrici, cari să liferizeze la rândul lor mărfuri pentru Centrală, respective pentru comercianții români. Realizată odată măcar în parte aceasta idee din urmă, atunci am ajuns la o adevărată economie națională, fără care de altcum cu greu se poate închipui asigurarea bunăstării unui popor.

Ce năcazuri au comercianții noștri și ce ajutor cer ei? Acestea sunt multe și diferite, de aceea ei se cugetă acum la înființarea unei reuniuni în legătură cu o centrală pentru procurarea de mărfuri. Prin înființarea reuniunii, comercianții români își câștigă legături strânse între olaltă. Prin asta ei au posibilitate a discuta toate afacerile lor, atât bune cât și rele, stăruind pentru imitarea celor bune, iar o sea-

mă de neajunsuri, după puiță să se caute a se delătura. Între acestea sunt: o sprijinire mai mare față de comercianții cum se cade, ca astfel ei să poată ține concurență cu străinii. Pe de altă parte Reuniunea va face propagandă, ca pe seama comercianților harnici, în anumite cazuri, să se dea împrumuturi mai ușoare din partea băncilor noastre. Azi e lucru știut, că cele mai multe bănci nu vreau să dea peste tot împrumuturi la comercianți, fiindcă, vezi Doamne, mărfurile nu se pot întabula.

Cum vreau să se ajute comercianții români? În prima linie vreau să se ajute ei prin ei, iar acolo unde nu pot singuri, voiesc să ceară și ajutorul celorlalți români buni și cu tragere de inimă pentru tot ce e românesc. La aceasta se văd îndemnați nu numai de dorul de a se întări mai bine, spre a putea ține concurența cu străinii, ci și de stăruința multor fruntași români, cari înșiși recunosc și propagă întărirea comerțului și a industriei la Români, ceea ce credem că trebuie să recunoască fiecare Român cu judecată.

Trăim în timpul asocierilor și al înființării a tot felul de reuniuni. Să privească numai fiecare în jurul său!

Cum mai pot sta comercianții români așa mai departe, fără a se cunoaște între olaltă? Cum să ne mai putem închipui, ca noi românii să trăim tot așa de răzleți? De unde să știe lumea mare românească, dacă comerciantul român poate ține sau ba o marfă cum se cade? — Nevoile comercianților noștri nu sunt cunoscute maselor poporului, ba nici fruntașilor noștri, iar din sânul comercianților rar de tot s'a scris câte ceva până acum.

Toate aceste rele și neajunsuri se pot îndrepta prin înființarea unei reuniuni a comercianților români din întreaga țară, în legătură cu o Centrală pentru aprovizionare de mărfuri. Asta e ceva atât de neapărat de lipsă, încât asupra acestui punct nici nu mai trebuie gândit mult!

Vorba este numai, că, cu toții să ne cugetăm și chibzuim, cum să punem bază unei organizații puternice și practice din toate punctele de vedere.

Pentru o mai ușoară și mai norocoasă deslegare a acestei probleme, — comisia susnumită dă publicității acest plan de organizare, cu rugarea ca toți cei ce vor lua cunoștință de el, să prepage aceste idei în cercul comercianților. Orice păreri, fie acelea dela comercianți sau alți fruntași de-ai noștri, vor fi binevenite.

Pe comercianții noștri îi rugăm îndeosebi de următoarele:

1. Fiecare să se declare, dacă aderează la planul de organizare mai sus numit?
2. Să spună fără incunjur orice părere pentru sau contra planului de sus.
3. Să declare cam de ce mărfuri are mai mare lipsă, în ce măsură și cari dintre ele și le procură mai cu greu și mai scump?
4. Ce învârtire anuală (în ce sumă de bani) face?
5. Cam cu ce sumă ar putea să iee parte la înființarea Centralei (prin cumpărarea de acții)?
6. Este pentru ținerea unui congres al comercianților români și dacă poate lua parte la el? Răspunsurile sunt a se trimite pe adresa: Aurel Popescu comerciant în Sibiu.

După ce vom fi ajuns în posesiunea acestor răspunsuri, comisia va face pașii de lipsă pentru ținerea unui congres al tuturor comercianților români din țara noastră, când apoi se va prezenta adunării un proiect de organizare, — care de altcum e aproape gata, — având lipsă a mai fi întegrit cu o seamă din datele mai sus cerute.

Fiind plănuită ținerea congresului încă în toamna anului curent, cu ocazia adunării generale ale Asociației în Sibiu, — rugăm pe toți comercianții noștri a răspunde cât mai curând la întrebările cerute.

Sibiu, în August 1912.

Comisia de organizare a comercianților români.

Vijelie în cameră.

Se repetă scandalurile din Iunie.
În semnul revolverului.

— Prin telefon. —

Budapesta, 17 Septembrie.

Ședința de azi a probat iarăși că cea mai infecțioasă rană pe corpul acestei țări e parlamentul feudalilor. Incinta camerei a fost azi teatrul acelor vijelioase scene ca în Iunie și se pare, că în sfârșit „parlamentarismul” unguresc a ajuns în cel din urmă stadiu al coacerii.

Au lipsit azi doar detunăturile de revolver, încolo chaosul a fost poate și mai deplin decât în faimoasele ședințe din primăvară. Ar fi greu, ba aproape cu neputință să descriem cele întâmplate, dar pe noi nici nu ne interesează toate amănunțele, ci numai momentele culminante ale ședinței, — fiind ele elocvente în deajuns.

Scandalurile au atins margini neînchipuite până astăzi și întreg decursul ședinței trebuie să fie un aspru avertisment pentru monarhie, un certificat neîndoios despre absoluta lipsă de vocațiune și serioșitate a „parlamentarismului” din Ungaria.

Dar să lăsăm să vorbească deocamdată faptele:

Inceputul ședinței.

Marea piață din preajma parlamentului a fost din zori asaltată de lume și cu toate astea guvernul n'a ținut, ca în Iunie, s'o impopuleze de miliție, jandarmi și poliști. Vre-o 30 de poliști, în total, au putut să mențină ordinea.

Încă înainte de orele zece, deputații din opoziție sunt aproape în număr complet pe culoarele camerei. Tot așa și deputații guvernamentali. Pivnițele parlamentului se spune că sunt întesate de poliști.

Cei dintâi intră în sala de ședințe deputații Holló, contele Apponyi, contele Mihail Károlyi, Bela Mezössy, Z. Désy etc. Bate la ochi absența lui Justh, care e bolnav. — Dintre miniștri își fac apariția întâi contele Serényi și Székely.

Contele Tisza intră ceva după orele zece, trecând palid printre cordonul ce-i improvizează deputații guvernamentali. Vine apoi și ministrul președinte Lukács.

Intrarea celor doi autori principali ai evenimentelor din Iunie e primită cu strigăte vijelioase din partea opoziției, cu șuerături de sirene, cu trimbitări și cu bombardoane. O parte din deputați izbesc în bănci și sgomotul ia proporții cu adevărat infernale. O ploaie de insulte grosolane, ca în Iunie.

— Mizerabile, trădătorule, pișcherule, escrocule! — sunt din insultele cele mai blânde ce i se aruncă contelui Tisza și lui Lukács.

Se deslușesc în special glasurile deputaților Förszter, Z. Pap, Zboray, Szurecsányi, Mihail Károlyi, Ioan Juszh, Morit Eszterházy, Kubinyi, Al. Nagy. etc.

Contele Tisza deschide ședința fără să observe nimenea. În jurul lui se grupează o gardă din deputații guvernamentali mai tineri, gata să-l apere împotriva oricărui atac factic. Tot așa și în jurul lui Lukács.

Galeriile gem de lume. Sunt de față în rândurile prime și nevestele lui Tisza și Lukács. Deputații din opoziție răzbat până pe treptele tribunei prezidențiale, se îndreaptă apoi către fotoliul ministrului președinte și contele Mihail Károlyi are gesturi ca și când ar voi să-l insulte factic pe Lukács.

Se naște o *păruială sdravănă* între cele două taberi. Deputații Szacellary (guvernamental) scoate revolverul, dar este înhățat de zeci de mâni. *Sboară palme, deputații se izbesc cu picioarele și se mușcă.* Urile par a fi atins paroxismul și în acest infern de frământări scârboase contele Tisza încearcă zadarnic să prindă cuvântul.

Între fostul ministru președinte Coloman Széll, vine la Lukács și-l îmbrățește cu bomboane. Deputații guvernamentali îi fac ovații viforoase lui Lukács și ovațiile se repetă îndelung, părând o clipă a covârși sgomotul stărnit de sirenele și trâmbițele opoziției.

În această volbură de patimi și sgomote asurzitoare, contele Tisza cetește autograful regal despre convocarea delegațiilor. Contele Tisza mai încearcă în restimp, de mai multe ori, să vorbească. Stenograful își fac mâna tolcer și se vede că nu vor să scape nici un cuvânt.

Deputatul guvernamental Alexandru Nagy stă meren în apropierea contelui Tisza și pare a-i dicta numele deputaților recalcitranți. Preotul reformat Kovács (acela, care în luna a spus în cameră blestemul asupra lui Tisza și asupra întregii lui familii) se apropie amenințător de tribună, se suie pe trepte, în ochii cu scânteierea unei hotărâri supreme, fatale. Deputații aleargă din toate părțile, sar peste bănci și grăbesc o parte spre Kovácsy, altă parte, ca să înduplece pe Alexandru Nagy să se depărteze de lângă Tisza.

În restimp grindina de insuște continuă la adresa lui Tisza. Abia din când în când se potolește încâtva valurile patimilor și atunci se poate auzi pe o clipă sunetul clopotelului prezidial.

— *Trăiască parlamentul votului universal!* — se aude un glas stentoric, dar e covârșit în curând, alungat par'că de agonia vijelioasă a actualului parlament îmbătrânit în păcate.

Ce au însemnat stenograful?

Un moment se face liniște. Contele Tisza profitând de ocaziune, se adresează stenografulor, întrebându-i dacă au priceput și au însemnat tot ce au cetit notarii ședinței. Răspunsul stenografulor însă nu se mai aude. Tipet ascuțit de sirene și strigăte asurzitoare umplu din nou camera. Șeful cancelariei stenografulor, Carol Antalik, aleargă la scaunul președințial și din gesturile lui iritate opoziția înțelege de ce e vorba.

— *Înămie! Încearcă să corupă pe stenograful! Mizerabilul!* — *răsună din toate părțile.*

Fără a-i băga în seamă, Tisza vorbește mai departe cu Antalik, care părăsește în fine tribuna președințială și îndreptându-se spre vicepreședintele Beöthy, schimbă câteva vorbe cu dânsul. Deputații din opoziție, crezând că șeful stenografulor voiește să comunice subalternilor îndrumările președintelui, năvălesc în grup compact spre masa stenografulor și strigând din zece guri, le aduc aminte de jurământul dat. Cu mâna făcută pâlnie la urechi și cu mușchii încordați, stenograful ascultă în toate părțile, încercând să prindă cuvintele lui Tisza și intreruperile opoziționiștilor.

Iată câteva specimene din aceste intreruperi, cari singure, fără a lua în seamă volnicia celor dela putere, sbieretele nearticulate ale deputaților și sgomotul infernal provocat de țipetul sirenelor și sunetele altor instrumente muzicale, — caracterizează perfect parlamentarismul ungar, recte iudeo-maghiar, comparat în atâtea rânduri cu cel din Anglia și din alte state apusene.

— *Mizerabili vânduți Vienei!*
— *Trădători de neam! Câni flămânzi! Lingăi!*

— *Dați-vă mișelia pe față! Proclamați absolutismul fățiș! Să vă vadă Europa în toată gloriunea!*...

— *Lași! Trădători murdari! Traficanți ai constituțiilor! Dați-vă demisia și nu mai nenorociți țara!*

Iar ca răspuns din tabăra guvernamentală:
— *Patrioți de paie! Vă e foame! Vreți bugeul țării! N'ați despolat destul poporul? Ce-i cu tulipanul?... Trăiască Tisza! Trăiască Lukács!*

Și așa merge asta într'una. Cei mai răi de gură se întrec în inventarea de injurături noi. Ai crede că te afii într'o grădină zoologică unde ți se prezintă rând pe rând, cu voce înaltă, o întreagă serie de animale, fiecare cu câte un epitet bine chibzuit.

— *Vite netrebnice! Râmători ce umblă prin gunoluri! Momiță ridicolă! Ploșnițe infecte...* și multe altele, pe cari — *în lipsă de spațiu* — nu le mai înșirăm aici.

Și pe când unii te asurzesc, strigându-ți în urechi numele animalelor pe cari le văd în parlamentul ungar, alții intonează imnul național al Ungurilor sau Kossuth-nóta.

Ne putem închipui între astfel de împrejurări, cât de grea a fost munca ce au săvârșit-o astăzi stenograful din parlamentul ungar.

Alte scene demne de a fi înregistrate.

După ce se depărtează Tisza ocupă scaunul președinte Beöthy, care încearcă să vorbească, însă din cauza sgomotului asurzitor a fost silit să tacă. Dintre miniștri erau prezenți Beöthy, Serény și Székely. Ministrul Serényi sta răzimat pe masa stenografulor.

Contele Iuliu Andrassy și aderenții lui priveau în liniște cele ce se petrec în cameră. Deputatul Zboray și-a adus mâncare în sala de ședințe. După ce a consumat o bună porție de suncă a aprins o țigară.

La orele 3 fără un sfert președintele închide ședința.

La orele 3 și jum. intră în sală contele Tisza și după ce ocupă scaunul prezidențial deschide iarăș ședința. Apariția lui Tisza este primită cu vociferări și cu cele mai grosolane insulte. Scenele sgomotoase încep cu o furie și mai mare. Opoziționali și-au adus diferite instrumente cu cari înăbușeau cuvintele lui Tisza. Polónyi D. și Ráth suflau încontinuu în trompete, iar Szluha sufla într'un trombon urias, ca cele ce se află în bisericile pocăiților.

Tisza privea numai și însemna pe o coală de hârtie numele gălăgiosilor. La orele 3 și 45 m: el suspendă ședința. La ieșirea din sală Tisza este petrecut cu strigăte și injurături aspre din partea opoziției.

La orele 4 apar în culoarele camerei 100 de poliști sub comanda comisariatului Pavlik. Deputații opoziționali vociferază în contra poliștilor și-i injură.

Un deputat din opoziție a făcut propunere că toți opoziționali să se prindă de mâni, ca la horă, și astfel să se poată opune cu mai multă ușurință în contra faptului de-a fi scoși din cameră.

În timpul acesta dintre deputații guvernamentali numai 4 inși erau prezenți. La orele 4 și ceva se aprinde lumina electrică în culoare și în sala de ședințe. Sgomotul crește încontinuu. Deputații Holló, Rakovszky și Szmracsányi ridică masa din mijlocul salei de ședințe și o aruncă spre fotoliile miniștrilor.

La orele 4 și 40 m. Pavlik intră cu poliștii în sala de ședințe. Opoziția le face o primire foarte sgomotoasă. Questorul Laczkovics cetește de pe o hârtie albă numele deputaților cari au făcut gălăgie pe cari apoi Pavlik îi provoacă să-și ocupe locurile lor și să înceteze a mai face gălăgie. Cont. Iul. Andrassy vădit agitat iese dela locul său și intră în băncile opoziționaliilor. Aceștia îi fac ovațiuni sgomotoase. Lui Andrassy îi urmează apoi și alți deputați, conți și baroni.

Pavlik văzându-se nepuțincios față de opoziționali, iese din sală și sfătuește cu Tisza. Intră apoi iarăși în sala de ședințe și provoacă pe opoziționali să se liniștească. Ca răspuns la provocările lui Pavlik deputații opoziționali cântă imnul lui Kossuth și strigă:

— *Afară cu poliția! Bandă mizerabilă!*

Iar câtră guvernamentali: *Acum cântați și voi imnul vostru, Gotterhalte!* (Contelui Andrassy din cauza marelui agitații i se face rău. Câțiva opoziționali îl duc la aer). Conții Eszterházy și Pallavicini protestează în contra poliției. Pavlik răspunde:

— *Am venit la pornucă. Trebuie să procedez așa după cum mi s'a ordonat!*

Deputații opoziționali aleargă în mijlocul salei, sfarmă toate scaunele și ridică baricade în fața poliției. Pavlik voiește să-i ocolească pe toți într'un cerc, însă din cauza baricadelor i-a fost imposibil.

Câțiva poliști îl prind pe deputatul Hady Emil, însă opoziționali îl smulg din mâinile poliștilor. Szmracsányi, v.-președintele partidului popular îi strigă lui Pavlik:

— *De mine să nu vă atingeți, că văucid cu pe câni!*

La orele 6 fără un sfert Pavlik raportează contelui Tisza, că e zadarnică orice intervenție polițienească față de opoziție.

Mai nou.

La ordinul lui Tisza comisariatul Pavlik mai intră odată cu 40 de poliști în sala de ședințe. Poliștii au intrat în sală pe latura unde se aflau conții Zichy A. și Károlyi M. Se începură îmbrânciri din amândouă părțile.

Contele Károlyi i-a aplicat câteva palme lui Pavlik.

Poliștii au intrat apoi pe altă parte în sală. Pavlik ordonă atac. *Poliștistul Ștefan Polyák n'a voit să execute ordinul.*

— *Sunt maghiar, răspunse acesta, și nu voin să scot de aici pe un dputat maghiar independent.* Poliștistul imediat a fost deținut.

Szmracsányi se ridică pe o masă și strigă cu voce tare:

— *Poliști, dacă sunteți maghiari urmați exemplul acestui om cinstit!*

La cuvintele lui Szmracsányi întregă galeria a început să aplaudeze și să facă ovațiuni. Poliștii au încercat un nou atac, au prins de mâni și picioare pe deputatul Jármy, voind să-l scoată din sală. În decursul acestor îmbrânciri Jármy și-o scrintit un braț.

Tisza a dat ordin poliției, să golească sala de ședințe.

Dintre deputații români erau prezenți dñii: *Dr. Teodor Mihali, Dr. Ștefan C. Pop și Vasile Damian.*

Criza din Turcia.

Arad, 17 Sept.

Mișcarea răsboinică, care s'a răspândit în timpul din urmă preste întreg Balcanul încă nu s'a potolit. Bandele bulgare și grecești își dezvoltă încă activitatea lor pe teritoriul Turciei. În Bulgaria opinia publică e tot setoasă de rășboi și presa sârbească scrie tot în acelaș ton amenințător. Regele Muntenegrului, Nichita nu are nici o speranță în un viitor pașnic și crede că izbucnirea rășboiului e o chestie numai de câteva zile și nu se mai poate evita. Cu toate aceste situația pare intru câtva mai favorabilă. Presa franceză, care până acum privea evenimentele din Balcani cu pesimismul cel mai mare, începe a vedea situația din Orient mai favorabilă. Toți politicienii cari vin din Sofia și Constantinopol asigură că nici decum nu e a se aștepta o izbucnire a dușmăniilor cucerind în cercurile competente ale ambelor capitale tot mai mult teren cumpănirea rece și rațională. Un alt factor favorabil păcii e și anotimpul, ce se apropie, nefavorabil pentru purtarea rășboiului. Tot așa se poate considera ca sigur că până când Marile Puteri vreau să evite orice rășboi și până când nici o putere mare slavă nu va promite ajutor, în special Bulgaria nu va începe o întreprindere aventuroasă. Iar despre Rusia să știe că, a sfătuit atât Bulgaria, cât și Serbia a se reține dela orice acțiune rășboinică.

În timpul din urmă s'au lansat cele mai variate știri despre tratativele de pace neoficiale pânăcum din Svițera. Neisvorând aceste știri însă totdeauna din surse autorizate, cele mai multe sunt chiar contrazicătoare. Dar n

lucru e sigur că, atât Italia, cât și Turcia doresc terminarea războiului și încheierea cât mai în grabă a păcii. Turcia a fost sguđuită în temeliile ei de tulburări interne, iar Italia, în caz dacă în Balcan de fapt ar izbucni un război, ar ajunge în situația cea mai grea, fiindu-i periclitată în cazul acesta interese cu mult mai mari decum are în Tripolitania. Un alt pericol ce se ridică și grăbește Italia la încheierea păcii cu Turcia e și concentrarea flotei franceze în marea Mediterană, care în primul rând e îndreptată împotriva puterii maritime italiene din aceasta Mare.

Regele Nichita profetește război.

Berlin. — Un colaborator al ziarului „Morgenpost” călătorind la Cetinje a fost primit în audiență de regele Nichita. Regele fiind întrebat de ziarist asupra atitudinii Muntenegrului față cu evenimentele din Balcani, a răspuns că privește desfășurarea acestora cu cea mai mare îngrijorare și se teme că războiul va fi inevitabil.

— Vitorul îl văd foarte negru — a spus regele. Dincolo în Turcia tulburările au degenerat și năvălirile peste hotarele țării mele sunt aproape zilnice. Mă tem că, nu voi fi în stare a reține poporul meu dela începerea unui război, fiind acesta înverșunat în măsura cea mai mare pentru pagubele, care le suferă în averea lui în urma năvălirilor neconținute ale turcilor. Mi-ar părea foarte bine, a zis regele către ziarist — dacă ai merge la graniță și te-ai convinge în persoană.

Regele și-a exprimat și indignarea că puterile nu i-au răspuns la plângerile lui făcute referitor la violarea graniței țării sale de către Turci. Regele Nikita crede că izbucnirea războiului e o chestie numai de câteva zile.

Acțiunea de reformare a guvernului otoman.

Constantinopol. — Ministerul a trimis azi tuturor provinciilor un circular, în care se comunică, că guvernul intenționează în timpul cel mai scurt începerea acțiunii de reformare în întreaga Albania. Dovadă pentru seriozitatea guvernului de a începe cu acțiunea de reformare e numirea unui Armean și a 4 Greci de mutesafiri. Consiliul de miniștri a hotărât sistarea stării de asediu în Constantinopol.

Acțiunea agitatorică a tinerilor-turci.

Constantinopol. — Ziarul socialist „Zstirak” scrie că, comitetul june-turc a trimis la Dardanele pe foștii deputați Ubeidulla și Hassan Felmi pentru a-i agita pe soldați și matrozi la o revoltă. Afară de aceasta comitetul mai intenționează a-i câștiga cu bani pe muncitori, pentru declararea grevei.

Tratatul de pace.

Paris. — Corespondentul special al marului ziar „Temps” trimite din Genf următoarea știre despre starea tratatelor de pace, care după el e multumitoare. Cea mai recentă propunere a Turcilor, care se apropie de pretenziunile Italianilor cuprinde următoarele puncte principale:

1. Turcia acceptează faptul împlinit, presupunându-se, că Italia nu va pretinde recunoașterea formală a anexiunii Libyei. S'ar crea pentru această provincie aceiași situație echivocă care o are Tunisia și Egiptul, care însă n'a fost recunoscută nici când formal de Turcia.

2. Turcia se obligă a-și retrage trupele din Tripolis, pretinde însă, ca să-i fie lăsat un port în punctele extreme ale Lybiei, care să servească pentru mijlocirea comunicației cu populațiunea arabă din interiorul provinciei.

3. Delimitarea zonei italiene în interior va rămâne în suspens pentru mai târziu.

4. Sultanul își menține legătura spirituală cu supușii musulmani din Tripolitania, analog aranjamentului referitor la Bosnia și Hertegovina, din anul 1909.

5. Italia va da un tribut considerabil șecului arab pentru asigurarea neutralității și prieteniei lui, cu destinație religioasă și filantropică.

6. Din punct de vedere teritorial Turcia pre-

tinde cu Italia să-i cedeze un punct în Marea Roșie ca compensație pentru pierderea Tripolisului.

7. Italia se obligă, a plăti anuitatea intratelor din Libya în datoria statului otoman, fiind puterile creditorii statului otoman. Intervenția unui finanțier francez a dat o nouă direcție tratatelor referitor la acest punct. Acest finanțier a propus ca Italia să dea garanție direct Turciei pentru contragerea unui împrumut de 5—600 milioane. Propunerea aceasta a aprobat-o și ministrul de externe al Turciei. Împrumutul nu va putea fi amortizat.

Prin aceste 7 puncte se poate considera ca aflată baza încheierii păcii. După regularea chestiei teritoriale va rămâne ca un punct principal chestia împrumutului.

Paris. — Ziarul „Temps” anunță că contractul de pace va fi scris din partea Turciei de Zia Pașa, iar din partea Italiei de senatorul Garroni, care în lunie, anul trecut fusese numit de ambasador la Constantinopol, dar izbucnind războiul nu și-a putut ocupa postul.

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 Septembrie 1912.

Un eveniment artistic în Oravița. Ni se scrie: Valea Carașului și indeosebi Oravița, în curând vor fi iară într'o mare sărbătoare. Geniul românesc, această comoară a noastră, singura pe care nu ni-o pot fura străinii și dușmanii noștri, va electriciza pentru câteva momente sufletele și inima bravilor băndăreni de pe Valea Carașului. Un moment de înălțare sufletească va fi pentru Cărășeni Concertul dsoarei Dora V. Lepa. Artista atât de mult apreciată de toți câți au avut norocirea s'o poată auzi, eminenta elevă a Conservatorului de muzică și artă dramatică din București nu va cruța nici o oboseală pentru ca să ne procure și nouă, Cărășenilor câteva clipe senine. Programul ales și bogat, care va fi predat Duminecă în 22 Septembrie n., executat de ingerescul sopran al vocii dsoarei Lepa va storce admirația și iubirea Românilor Cărășeni și va face să izbucnească invidia dușmanilor noștri.

La reușita asigurată a concertului își va da concursul și drăgălașa dsoară Aurelia Bujigan care ne va desfăta prin declamarea câtorva poezii, așa, cum numai d-sa știe să declame.

Fraților Cărășeni! „Pe Duminecă 22 Septembrie n. să fim toți la Oravița!” Asta să vă fie lozincă și fiți siguri, că n'o să uitați nici odată acea frumoasă seară. — C.

Indemnăm și noi din inimă pe bravii Români de pe Valea Carașului să meargă cu toții spre a ajuta succesul splendid, ce se promite.

Numire. Conzistorul din Arad a numit pe părintele Ioan Oprea din Izvin de administrator protopopesic al tractului Timișorii.

Sfințire de biserică. În 8/21 Septembrie a. c. se va sfinți biserică română din Lighed, prin Prea Cuvioșia Sa d. protosincol Dr. I. Tr. Badescu, cu o numeroasă asistență. Serviciul divin se va începe la 9 oare dimineața. După serviciul divin vizite; la amiazi banchet în școală (de persoană 4 cor.) Pentru banchet rugăm respectuos aviz! Seara concert! (Speciale invitații). Pentru orice informațiuni a se adresa dlui Petru Arnaut, inv. — Comitetul parohial.

Licențele excepționale de căsătorie. Cei ce voiau să încheie căsătorie, pentru care aveau trebuință de licență specială dela ministrul de honvezi, până aci trebuiau să înainteze cererile lor pentru asemenea licențe la comisiile administrative ale comitatelor. Noua lege militară a schim-

bat această procedură și de acum înainte cererile pentru licență de căsătorie sunt a se înainta de drept la ministrul de honvezi ori la autoritatea administrativă cea mai apropiată (la notarul comunal ori la primarul orașului), care va substerne apoi acele petiții la ministrul de honvezi. Petițiile au să fie ajustate conform ordinațiunii ministrului de honvezi Nr. 32500—XVII din 1890. Formulare pentru asemenea petiții se află la toate autoritățile comunale.

Nou complot monarhist contra republicii portugheze. Ziarul socialist „Münchener Post” publică destăinuri asupra unui complot urzit în Bavaria și Austria de către cercurile clericale împotriva republicii Portugalia. Ziarul comunică motivele șederei ex-regei Manuel la München, unde se află incognito de zece zile, sosirea sa fu anunțată în mod solemn și principiile regent a trimis pe un reprezentant spre a-l saluta. Ex-regele Manuel locuiește în palatul văduvei defunctului duce Karl Theodor, ducesa Maria Braganza, infanta de Portugalia, care de cinci ani de zile a jertfit o avere enormă pentru cauza regalistă din Portugalia. În palat ex-regele Manuel se întâlnește cu agenții săi însărcinați cu pregătirea mișcării pentru răsturnarea republicii în Portugalia. Ziarul lasă a se întrevedea că primul ministru bavarez, von Hertling, e informat despre aceste mașinațiuni. Se vorbește de asemenea că prin milocirea ducesei Maria, ambele linii ale familiei Braganza se vor împăca prin căsătoria dintre ex-regele Manuel și fiica lui Don Miiguel. Destăinuirile acestea provoacă mare senzație.

Observarea unui bolid luminos la Calafat. Din Calafat ni se anunță: În noaptea de 26 spre 27 Aug. v. la orele 2, a fost observat pe cer spre sud-vest, un corp luminos, prezintănd forma unui con șerpuit, cu vârful în sus. Călătorii și cei ce se găseau deștepți la acea oră, au răspândit de grabă dimineața această veste, interpretând această arătare cerească ca prezicătoare a unui mare eveniment. Lumina corpului a durat timp de 5—6 minute, după care timp întunecându-se încetul cu încetul, a pierit.

Sultan și președinte. Ziarul „Rappel” povestește următoarele:

— Înainte de abdicarea sultanului Mulay Hafid, ministrul de externe marocan El Mokri, ceru ministrului de finanțe francez Klotz, să stabilească o subvenție anuală sultanului dacă va abdică. Ministrul întrebă pe El Mokri cam la ce sumă ar trebui să se ridice această subvenție anuală. Acesta indică suma de 4 milioane de franci.

— Cum, strigă ministrul de finanțe Klotz, președintele republicii franceze n'are decât o listă civilă de 1.200.000 de franci și un ex-sultan să aibă 4.000.000?

— Dar gândiți-vă, răspuse El Mokri, d. Fallieres nu are decât o singură femeie!

Un mușic de 101 ani. Ziarele rusești reproduc fotografia unui mușic născut la 1811 deci în ajunul războiului cu NapoleonI. Interesant e nu atât faptul că el e sănătos tun, cu toți dinții în gură, cât faptul că aproape de o jumătate de veac practică profesia de... cerșitor. Zilele trecute a fost la poliție să-și scoată pașaport, și cu ocazia aceasta s'a constatat că el e cel dintâiu client în registrele poliției ca om fără căpătâiu.

Vârsta părinților și copiii. Directorul azilului de alienați din Turin, Marro, a făcut la un congres din Londra o comunicare despre raportul dintre caracterul copiilor și vârsta la care au fost concepuți. Observațiunile lui îi duc la concluzia că atentatele contra proprietății sunt făcute mai ales de copii născuți din părinți tineri, pe când atentatele contra persoanelor au de obicei oameni din părinți vrâșnici. Tot aceștia au privilegiul să dea maniaci de persecuție, degenerați, idiști. În școli, adugă Marro, copiii părinților tineri au un minimum de bună purtare și maximum de intelgență. Copiii celor de vârstă mijlocie au maximum de purtare bună cu oarecare intelgență. Cei cu părinți bătrâni au și purtare și intelgență mai slabă.

Concluzia ar fi: să nu facem copii nici curând, nici târziu...

x Iconostasul elegant este decorul cel mai frumos al bisericii. Deoarece statuetele pe iconostas numai omul de specialitate le poate executa, atragem atențiunea comitetelor parohiale să nu se lase înșelați de câtră meseriași escroci ei să se adreseze cu încredere în chestia acestor trebuițe bisericești cunoscutului sculptor Schmit Ferencz din Budapesta, X., Kőbánya ut nr. 53, care și-a câștigat cunoștințele în sculptură la academia de sculptură din München. Planuri execuție gratis călătoria la fata locului o face pe cheltuelile proprii.

CRONICA SOCIALA

„Astra” la Șercaia.

Despărțământul Făgărașului al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” în una din sesiunile anului trecut s'a adresat comitetului central cu rugarea că, având în vedere mulțimea comunelor din care e compus, nu e în stare a satisface întru toate mărețului său scop și în consecință propune, ca comunele din pretura cercului Șercaia să se rupă de acest despărțământ și să se constituie în despărțământ separat.

Comitetul central luând în considerare justa cerere, precum și împrejurarea, că aceste comune dispun de oameni destoinici atât în centru în Șercaia, precum și în comunele aflate, a decis înființarea noului despărțământ cu sediul în Șercaia.

Prin rescripta comitetului central de sub Nr. 968 ex 1912 subscrișul am fost încredințat cu convocarea și reconstruirea acestui despărțământ. — În consecință îmi permit a emite următoarea

CONVOCARE.

Prin aceasta convoc pe toți membrii Asociațiunii din comenele Șercaia, Mândra, Șercaia, Toderița, Bucium, Vad, Ohaba, Șinca-veche, Șinca-nouă, Grid, Părău, Perșani, Veneția-inferioară, Veneția-superioară, Comana-inferioară, Comana-superioară, Cuculata, Lupșa, — precum și pe toți acei români doriți de înaintarea neamului nostru, a se prezenta pe ziua de 6 Octombrie st. n. în comuna Șercaia, la adunarea de constituire.

Programul:

1. Serviciu divin la orele 8 în biserică românească.
2. Deschiderea adunării prin subscrișul și denumirea unui notar ad hoc.
3. Constatarea membrilor existenți ai asociațiunii din susnumitele comune și denumirea

unei comisiuni de trei pentru înscrierea de membri noi.

4. Constituirea biroului (un președinte și 4 membri în comitet.)

5. Citirea eventualelor disertațiuni.

6. Propuneri.

7. Inchiderea adunării.

Făgăraș în 10 Septembrie 1912. — Dr. Șerban de Voila, deputat în camera ungară, delegatul comitetului central al „Astreii”.

Sfințire de steag în Lighet.

Reuniunea gr. cat. rom. de cânt și muzică „Concordia” din Lighet (Temesliget) invită la serbările sfințirii steagului, stabilite pe 21 Septembrie 1912 st. n. (Sf. Marie mică), cu binevoitorul concurs al: Reuniunii gr. ort. române de cânt și muzică (orchestră de suflat) „Doina” din Cârnecea. Ajungând reuniunea noastră să-și țină la timpul indicat cea mai frumoasă festivitate: sfințirea steagului, — ținem, cu drag să invităm pe toți românii de bine la serbările, ce le aranjăm cu acest prilej. În numele reuniunii Aurel Em. Peteanu prezident, Andrei Mureșanu secretar.

Cu această ocazie, seara, se va da un concert, cu următorul program:

1. Motto. — „Resunetul văilor” (cor bărb.) de A. Popovici, executat sub conducerea d-lui inv. A. Crețu de Reuniunea de cânt și muzică „Doina” din Cârnecea.

2. Motto. — „Cântecul Prutului” (cor bărb.) baladă cu soli de tenor și bariton de I. Vorobchievici, executat sub conducerea d-lui A. E. Peteanu de Reuniunea de cânt și muzică „Concordia” din loc.

3. „Ștefan Domnul cel mare” (cor bărb.) de I. Vidu, executat de reuniunea „Doina” din Cârnecea.

4. „Cântul marinarilor” (cor bărb.) de T. Flondor, executat de reuniunea „Concordia” din loc.

5. „Drapelul” (cor bărb.) de (*), executat de reuniunea „Concordia” din loc cu acompaniarea orchestrei de suflat „Doina” din Cârnecea.

6. Cor și cavatină din „Lucia” de (*), executat de reuniunea „Doina” din Cârnecea.

7. „Ce stă vântul...” de A. E. Peteanu, executat de reuniunea „Concordia” din loc.

8. „Marseillaisa” de (*), executat de reuniunea „Doina” din Cârnecea.

9. „Pui de lei” (cor bărb.) de I. Brătianu—A. E. Peteanu, executat de reuniunea „Concordia” din loc.

10. „Marșul Unirei” de C. Porumbescu—T. Popovici, cor în massă, acompaniat de orchestra de suflat „Doina” din Cârnecea.

Urmează danț.

PAGINI RASLEȚE.

Din literaturii stroine.

Bai Ganiu la operă.

De Alecu Constatinov.

Trad. lib. de H. P.-P.

L-am înduplecat pe Bai Ganiu să facă o plimbare până la operă și să cumpere bilete pentru reprezentația de seară. Se da tocmai „Zăna păpușilor” (die Puppenfee) și încă ceva, ce mi scapă din memorie. Am mers pe dinaintea cafenelei grecești, am dat pe lângă cafeaua Mendl, unde se adună bulgarii și am luat-o spre drumul sfântului Ștefan. Ajungând pe piața sf. Ștefan am provocat pe Bai Ganiu să facem o mică săritură într-o cofetărie, fiindcă n'am putut prevesti că în pielea lui Bai Ganiu stă ascuns un Don Juan de ultima modă. Ce mai minuni aduce civilizația cu sine! Trebuie să observ că studiam pe atunci în Viena. Plecasem pe vacanții acasă și tocmai mă întorceam în Viena, când am făcut cunoștință cu Bai Ganiu, pe drum. În cofetăria aceasta mergeam des și eram bine cunoscut cu casierita, o fetiță drăguță, vioaie, care era foarte curvicioasă și nu-ți permitea nici o obrăznicie față de ea. Inchipuiți-vă, domnii mei, mă duc cu Bai Ganiu în cofetărie, ne apropiem de bufet, fata îmi poștește, veselă, bun sosît, eu îi răspund cu câteva observații curtenitoare, glumețe, și mă întorc să îmi aleg o prăjitură, când se aude în întreg localul un țipet plin de revoltă...

— „Ce s'a întâmplat? Bai Ganiule, i-ai făcut tu ceva?”, strig eu consternat și mânios.

— „Ce să-i fac, frate?! Ce să-i fi făcut? Doamne ferește!”, îmi răspunde Bai Ganiu uluit, cu glas tremurător.

Fata, mânaiată până la paroxism, ne povestește, cu fața vălvătaie de foc și în gura mare, că Bai Ganiu s'a atins de ea, că a prins-o și — nu numai atât — dar a încercat să-și ducă mâna pe după talia ei, scrâșnind din dinți. Voia să cheme poliția fata. Ar fi fost gata scandalului!

— „La frunză 'n buză, Bai Ganiule, că de pune laba poliția pe tine, n'are să-ți meargă bine! Aleargă înainte, că am să te ajung eu!”, i-am strigat cu o indignare prefăcută. Puțin mi-a trebuit și așa fi isbucnit într'un răs nebun, văzând figura traği-comică a lui Bai Ganiu.

— „Ce mai sfară 'n țară pentru atâta lucrul!”, zise Bai Ganiu voinicos, când era să

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(139)

— Urmare —

Serviciul vânilor era de un anumit timp obiectul țintei al aspirațiilor lui. Avusese prilejul să vadă câțiva vamași abundent încărcăți cu elegante jucării pentru copii, venite din străinătate; admirase aceste mici figuri de porțelan, aceste mici batiste pe cari ei le trimiteau soacrelor lor, mătușelor și surorilor. De douăzeci de ori și-a zis oftând: „Iată, iată un serviciu! trebuie să am grije aici; în apropiere de graniță găsești oameni mai politicoși, mai civilizați, și e ușor, cred, să te aprovizionezi cu cămăși de pânză de Olauda! Să adăogăm că visa încă mult un amune săpun francezesc care dedea, eticheta, sub toată garanța, o mare albiciune pielii, iar obrăjilor o fragezime minunată. Săpunul acesta, își uitase numele lui, dar se va arăta neapărat din vreme în vreme la graniță. La epoca când începuse să viseze așa serviciu de vamă, era re-

ținut de câtră diferitele proifuri curente ale comisiunii clădirilor coroanei, și atunci vama în perspectivă îndepărtată era pentru el ca cocorul planând sub nori, comisiunea nu era decât o simplă pasere, dar o pasere pe care o avea în mână. De când nu mai avea pasărea, reveni din nou la ideea cocorului, și făcu atâta și atâta că în cele din urmă fu admis în serviciul vamei.

Cicokof se duse numai decât la postul dela frontieră care-i fusese indicat și din cele dintâi zile desfășură în funcțiunile lui o animație extraordinară. Părea că natura l'ar fi creat vameș, atâta îndemănare arăta și ea să zice așa miros; nu-i trebuî nici o lună ca să fie la curent cu toate și cum să-și potrivească mâna pentru obiecte; fără a cântări, fără a măsura, el știa din simpla vedere colectivă a facturii și a articolului abia desvelit la un colț, câți coți erau în pachet, de sticle în ladă, de unsoare în cutie; îi era de ajuns să pună pe genunchi o marfă ca să spue numai decât cât cântărește. Cât despre vizita propriu zisă, aici mai ales strălucia el; astfel camarazii săi îi zicea, lăudându-l sincer în felul lor, că e un câne, un adevărat câne. Ori cine era în apropierea lui nu putea decât să admire răbdarea cu care pipăia fiecare nasture și cea mai mică cută a hainei, și aceasta întotdeauna cu un sânge rece și cu o politeță descurajatoare.

În împlinirea acestor funcții, când vizitații furioși se rețineau anevoie și se prăpădeau de dorul de o trage o palmă acestui dulceag domn, el, fără a schimba nutra, fără a schimba nimic

din aleasa lui blândete: „Veți binevoi, domnule să stați o clipă, o singură clipă în liniște, calea... și să vă și sculați puțin? bine!” Ori zice: „Binevoiti, vă rog, doamnă, a trece în camera de alături, veți găsi pe soția unui din funcționarii noștrii, care se va explica cu d-voastră, e o formalitate de două ori trei minute”. Ori încă: „Imi veți permite dle, să desfac aci puțin îndoietura hainei d-voastre, nu voi cocoloși de fel pânura”. Și, vorbind așa el scotea din îndoietura aceasta a mantalei șaluri, și aceasta cu același sânge rece cu care ar fi scos un proșop din geamantanul lui. Unul din inspectorii, uimit zise cu voce tare către unul din șefii de administrație în tur-neu că acest nou funcționar e un drac și nu un om; că vizitează cu un mic maiu în mână, roțile hulubile, tâlpile sâniei, cărășucea urechile cailor, că le băga... nu știu cum să vă spun; trebuie în adevăr ca să fii archivamez ca să cauți acolo contrabandă. Bietul călător după ce a trecut frontiera prin punctul acesta, avea trebuință de mai multe minute spre a-și reveni; el își șterse sudoarea care îi strălucua pe fața lui și pe piept, și își conjura mânia cu sfântul semn al crucii. Căci situația lui era în adevăr aceea a școlarului care iese din cabinetul particular în care directorul, chemându-l ca să-i deie un sfat oarecare, i-ar fi administrat strajnic biciul, fără a arăta nici cel mai mic semn de mânie.

(Va urma.)

plece. — „Asta face, par'că n'ai putea să te atingi de ea! Cunoscu eu muierile de pe aici! Arată-le numai punga — și îndată-ți spun „Gut Morgin”. Da Bai Ganiu nu-i prost!”

Mi-a fost dat să inchei impresiile zilei acesteia cu încă o mică aventură, a cărei erou a fost iarăși Bai Ganiu-l nostru. La operă se reprezenta, după cum am spus, „Zâna păpușilor”. Aveam nește locuri în parter. Teatrul plin. Hainele roșiatic-cenușii ale lui Bai Ganiu băteau la ochi față de culoarea neagră a celorlalte costume. Cortina se ridică. Domnește o tăcere de mormânt. Toți și-au îndreptat ochii spre scena decorată fantastic. Observ, că la dreapta mea Bai Ganiu se mișcă, că suspină din greu, dar nu pot să mă despart de priveștiștea de pe scenă: figurile baletului se schimbă într'una ca sub mișcarea unei baghete magice. Apar diferite grupuri de dansatoare de balet, și dispar iarăși; pe scenă domnește când întunerecul, când una sau două culori — o feerie în toată puterea cuvântului. Din grupul principal al dansatoarelor se desprinde o dansatoare, se apropie de avant-scenă cu pași repezi, mărunți, se oprește, sare în sus, plutește prin aer, sprijinindu-se numai pe vârful extrem al piciorușului.

Tocmai în momentul acesta răsună la spatele meu un răs grozav. Mă întorc spre stânga. Toate rândurile de spectatori, de după mine, chihotesc și arată cu degetul spre ceva de lângă dreapta mea. Mă întorc spre Bai Ganiu. Doamne, ce mi-e dat să văd?! Bai Ganiu sta în mâncă, și-și desbumbase vesta, care-l strînsese prea tare din pricina sticlețelor de ulei de roze din șerpar; un servitor l-a prins cu două degete de umăr și-l dădea să înțeleagă lîmpede cu capul, că-l cheamă să vină puțin afară. Bai Ganiu cască ochii mari la el și-i răspunde tot prin semne: „Ei, ce-i? Pe cine crezi tu că ai să-l sparii?”

Tocmai pășirea aceasta hărbătească evocă un răs nepotolit la o tineră domnișoară, care se afla la spatele nostru, și răsul acesta molipsi întreaga sală de teatru. — Tablou! Și închipuiți-vă, domnii mei!: arunc ochii la loje, ca și când m-ar fi îndemnat cineva să privesc într'acolo și ochii mei dau — steteam să mă topsc de rușine! — ochii mei dau de o familie germană, mie foarte bine cunoscută, în sânul căreia eram foarte bine primit. Se uitau și ei la mine și steteam în ochii lor o compătimire sinceră față de starea mea vrednică de deplâns.

Bai Ganiu mă prinse în momentul acela energic de umăr: „Haide, înainte, să mergem! Lasă-i naibii pe ticăloșii ăștia! O să îmi ajungă și ei odată în mână! Lasă-i numai pe mine!”...

Bibliografie

Au apărut:

„Noua revistă română”, Nr. 15 are următorul sumar: Noutăți: Provocările Italiei. — Institutul de studii balcanice. Actuale: Dr. A. D. Damianof: Politică externă a Bulgariei. Sociale: N. Ștefănescu-Iacint: Din anomaliiile civilizației actuale. Literatură: N. Davidescu: Curente literare. Castor & Pollux: Cătră lună (versuri). D. Iacobescu: Uriașă (după Baudelaire). Ieronim Laurian: Din Heine (versuri). Emil Isac: Insemnări bătrâne. Anton Cehov: Oratorul (trad. de Lt. Cezar Sfat). Știință: I. Nisipeanu: Teoreticieni și specialiști. Insemnări: Aniversarea filosofului Wundt. — Presa modernă și finanța. — Baudelaire în românește. — Cum cultivă fetele române limba maternă. Revista revistelor: România Viitoare. — Sezătoarea. — Glasul Vremii. — Junimea Literară. — Le Courier Européen. — Memento.

Fabrica de granit, syenit
industrii de marmoră și
ciselare de piatră a lui

„Consinzeana” revistă literară ilustrată cu următorul cuprins: — Ion Agârbiceanu: Ceașuri de seară; — Aurelia Pop: Sonet, poezie; — Adrian Corbul: Scrisoare din Bretania; — T. L. Blaga: Inventatori și invenții; — Vasile Al-Gheorge: Te duci, poezie; A. Fogazzaro — D. Tomescu: Misterul poetului, roman; Flori de-oz: C. despre „Paseri și aeroplan”; T. Murășan: Despărțire. — Ilustrații.

„Revista Studenției”, Anul I Nr. 3 (București). Cuprinsul: Cătră congresiști de Revista Studenției. Pentru Craioveni de Peregrinus. Programul congresului de Comitetul organizator. Cu prilejul congresului studentesc de D. Tomescu. Congresul nostru de Em. Diaconescu. Inaugurarea centrului: Cuvântarea dlui S. Mehedinți, Note stenografice. Scrisoarea dlui profesor I. Bogdan. Scrisoarea dlui profesor Dr. Ioan Urban Iarnik. Activitatea extra-universitară a studenților români de St. C. Petrovici. Dl N. Iorga și o revistă a studenților de Red. Studenților români de Cercul univ. polon din Cracovia. O vizită la căminul studenților de O vizitatore. O murdărie de Dem. Ionescu-Gregorian. Odă de Cesar T. Stoica. Idealul nostru de N. A. Constantinescu. Viața universitară: Dela cercul studenților în limba germană de Virgil Tempeanu. Institutul balcanic. — Cursurile dela Văleni de (*). Recenzii de P. C. și E. D. Note și informațiuni. — Cărți. — Dela Redacție și administrație.

Loc deschis.

(Pentru forma și cuprinsul celor cuprinsese în rubrica aceasta redacția „Românului” nu primește răspunderea.)

Scrisoare deschisă lui Ghetie János, directorul liceului românesc din Năsăud.

Domnule director,

Ți-am fost elev. De altfel lucrul acesta prezintă mult mai puțină importanță, decât faptul că te mai învrednicești odată cu titlul din susul acestei scrisori. Nu discut acele spirale profitabile pe cari te-ai urcat până la scara ceașta, nu discut nici activitatea Dtale de profesor, care ori cum n'a dat roade vizibile, nici activitatea Dtale pedagogică care n'a dat decât un infirm dicționar unghuresc până astăzi — ei doar un singur punct din activitatea Dtale culturală, ca director la acest liceu; un punct care mă privește pe mine și în legătură cu mine progresele artistice-culturale românești din Ardeal.

Și eu toate că acest progres n'a fost merit să cadă în sarcina Dtale, totuși ai avut puțința să-l împiedeci într-o parte, piedecă pentru care îți cer explicația.

Știi foarte bine domnule Ghetie János, că sunt absolvent al Conservatorului, că după o serată dată la Sângeorgiul românesc cu concursul inteligenței le aici, și după una la Bistrița, dată cu ajutorul Casinei române, în frunte cu elita intelectuală a acestui oraș, am fost chemat și la Năsăud să dau o serată pentru elevi, de chiar profesorii mei de odinioară, Dta nu mi-ai acordat sala de gimnastică a liceului, singura sală de spectacol din acel loc, fără ca să-mi spui cauza. Citez acum vorbele Dtale:

„Nu discut pentru ce nu ți-o dau!”

Dar dă-mi voie, să discut eu cauza aceasta, căci pe mine și pe alții asemenea îi privește. Eu știu bine, și știe toată lumea, că sala aceasta ai închiriat-o întotdeauna tuturor panglicarilor, mășcăricilor, acrobaților; tuturor acelor oameni cari fără să știe o vorbă românească au pervertit și infectat conștiința elevilor liceali, pe cari eu cea mai perfidă influență și cu cele mai perfide sfaturi, i-ai făcut să ia parte. Chiar patimile lui Isus

Christos au fost odată parodiate în această sală de niște personaje suspecte; patimi, cari înainte de a fi executate, erau strigate în limba unghurească! Am fost și eu le față la aceasta — și iată că memoria îmi servește o atare lătrătură: „Jezus Krisztus másodszer keresz al kerül!”

Dar eu, dle Ghetie János, eu pot să-ți aduc diploma mea dela Conservator, pot să-ți aduc toate revistele la cari colaborez, sunt un om moral, fără nici o pată. Și nu țin aleg de ce mi-a fost întrezisă. Căci ți-am spus, când ți-am cerut-o, lucrul următor: „Statoriți, dle director, chiar Dvoastră un program pur didactic din bucățile ce vă convin; îl voi executa fără nici o pretenție!”

N'ai vrut nici să mă lei în seamă.

De ce, dle Ghetie János?...

Cari au fost cauzele pentru care mi-a fost interzis o manifestare culturală românească, cu concesie în regulă dela pretura din Năsăud, o serată dată exclusiv pentru elevii unui liceu românesc?...

De ce am fost nevoit să o dau într-o sală mult mai mică, în care era o scenă unghurească, și care mi-a fost acordată cu cea mai mare bunăvoință?...

Căci, dacă ești custodele acestei săli, nu ești și stăpânul; și eu am, — ca descendent de părinți, — mai mult drept ca Dta, la această sală. Dta n'ai nimic, decât poate multe lefi înalte, în interesul regresului și abrutizării intenționate a elevilor, ce ți-or mai trece prin mână.

Căci, de purtarea Dtale au fost scandalizați și mulți dintre aceia cari nu pot să-ți murmure împotriva, și eu ei tot ținutul, cât știe întâmplarea aceasta și deci nedreptăția Dtale purtare.

Până acuma ai stat în umbră cu intențiile, dar acuma ai pășit primul pas.

Înjugatu-te-ai — cum zice biblia suferințelor noastre românești — ca carul acelor mameluși, cari nu merită nici scuipatul unui țigan săcui.

Termin, dle Director, somându-te să te explici, căci altfel lumea va stabili consecințele, cari te priveșc exclusiv pe Dta și instituția ce a avut nenorocirea să fie condusă de Dta.

Sângeorgiul-românesc, Sept. 1912.

Ioan Al. George,

artist dramatic și publicist.

POȘTA REDACȚIEI

Dlul T. D. S. București. Am publicat la timpul său lecțiile din chestiune. Acum ar fi prea târziu. Nu uități că „Românul” e — ziar.

Dlul V. P. M. București. Lucrurile spuse de d-ta, s'au spus în acest ziar de alții, mai clar și mai bine. Articolul trimis „administrației” — nu se publică.

Aviz

Avizăm abonații noștri că expediția ziarului „Românul” am transformat-o și în viitor foaia se va trimite după sistemul nou folosit și la foile mari din Budapeșta și străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uriașă și credem că s'au strecurat și unele greșeli la adrese, rugăm abonații cari nu primesc ziarul, sau primesc greșit să binevoiască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greșala comunicându-ne totodată și adresa completă la care trebuie să se expedize ziarul.

Adm. ziarului „Românul”.

Redactor responsabil: Constantin Sava.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferază lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de vîlărie, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efeptuese vinderi în mare și în mic lîferaz colegilor de branșă și obiecte singuratic, în prețul de fabrică.

Ioșif Nagy

Brașov, str. Fântănei Nr. 50.

Un candidat de avocat
cu praxă afă aplicare cu 1 Octomvrie sau și mai tute în cancelaria advocațională a lui
Dr. Octavian Cernea,
advocat, Zernest.
(Ce 372-10)

Caut persoane din România, cărora le-a-și furnisa
ultoaie cu rădăcină
de orice soi. Ași încheia contract pe mai mulți ani.
A se adresa până în 1 Noemvrie lui.
Căsap Mitru, econom
Ménes nr. 225 (om. Aradului.)
(Ca 397-5)

Aviz
Am onoare a aduce la cunoștință că mi-am desehis
cancelarie advocațională
în Lugos, Piața Isabela nr. 18 (Casa proprie).
Cu stimă:
Dr. Virgil Beșan,
advocat.
(Be 399-3)

Un candidat de avocat
afă aplicare momentană în cancelaria mea advocațională. Plata o staverim după înțelegere reciprocă.
Dr. Aurel Cioban
advocat Lipova (Lippa).
Ci 385-5

De închiriat
dela 1 Noemvrie 2 săli mari și luminoase pentru ateliere sau birouri, în Palatul Teatrului, jumătate etaj, la Hoffmann Sándor. (Ho 386-5)

Un candidat de avocat
afă aplicare pe lângă condițiuni favorabile în cancelaria subscrișului.
Dr. Victor Gerasim, adv.
Ilia-Murășană (Marosillye).
(Ge 378-4)

Manuale folosite și noi
pentru toate instituttele de învățământ precum și hârtie și reovizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(P. 307-100)

Un candidat de avocat
cu praxă afă aplicare momentană în cancelaria subscrișului
Dr. Iustin Petrușiu, adv.
Chișineu (Kisjenő).
(Fo 337)

Logofăt.
Un absolvent al școlii economice caută loc la vre-o moșie în România ca logofăt cu condițiuni favorabile. Ceice dorese, să se adreseze la administrația ziarului „Românul”.
(Co 404-2)

Un candidat de avocat
cu praxă afă aplicare în cancelaria subscrișului dela 1 Octomvrie 1912.
Dr. Victor Bontescu
advocat Hátszeg.
Bo 395-3

Neconșionat
trebuințele d-voastre de
haine, ghete, pălării și modă pentru bărbați
să le procurați dela marele magazin a lui
Korányi Jenő
Arad, piața Libertății (Szabadság-tér).
Prețuri foarte ieftine. Asortiment foarte bogat.
(Ko 358-10).

De vândut

12 jugăre pământ arător, în hotarul Cuvinului
A se adresa: vād. Arato Gáborné,
A 384-3 Györök, Magyar utca 101 sz.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința generală că în ziua de 3 Oct. 1912, ora 10 a. m. se va ține licitație publică la Pulberăria Armatei Dudești pentru furnizarea a 293.000 kgr. salpetru de Kili.
Licitația se va ține în conformitate cu art. 72-83 din legea contabilității publice.
In ofertă se va arăta prețul pe suta de kgr. adăugându-se și un leu și 50 bani de fiecare sută de kgr. salpetru percepută de Ministerul de Finanțe (art. 737)
Conșionile tehnice ce trebuie să îndeplinească salpetrul eum și probale la care vor fi supuse la recepționare, sunt cels publicate în „Monitorul Oficial” nr. 119/912.

Biretorul Pulberăriei:
căpitan, V. Șoiacu.

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciu, ei din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocese și nu se frâng.

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. BERTALAN KURZER și
ERNŐ VIDOR de Márfa.

Anuarul școlar
(Cronica școlară-Evkönyv)

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, acomedat și școalelor ajutorate din partea statului, conșionând tipăriturile: *siuar de primărie, siuar de frecvențațiune și progres, siuarul materialului propus, siuarul vizitațiunilor și evenimentelor, conșionarea manualelor întrebuințate, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se afă spre vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul anui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 eor., — dela 80-120 cu 5 eor., — dela 120-180 cu 6 eor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratis.
(Li 243-3)

De neintrecut!
Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chemică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.
LUCZA JÓZSEF
Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Cășitul pieței Valeria.)
Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, danțele, stufe de mobile și covoare. Pierdelele le spal cu mare grijă. Pentru doliu colozez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Baltoane de piele le colozez în colorii închise.
(Lu 15-80)

Kratochvill Ágoston
turnătorie de lucrări de artă și firmă
Budapesta, VII., Cserhá-t. nr. 22.
Fond. în 1890. Telefon: 23-25.
N-ruul casei de păstrare postală reg. mag. 15845.
(Nota Clearing).
Table de firmă vârsate din bronz și zinc pentru ofișii, mediei, advocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în branșă aceasta în Ungaria.
Prețuri de fabrică.
Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 145-30)

Prima calitate Mașini de cusut „Singer” calitate bună pentru femei cu 60 K. (kar kshajó) töt pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 entii din oricare soi 110 K., cu luntre scufundătoare (stilyesztő karikshajó) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat deor pentru casă cu 130 eor. precum și biciclete cu 104 eor. pe lângă garanție de 5 ani — liferență:
KRAUSZ HENRIK
Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40
Revânșătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

MANDEL ZSIGA
orologlar giuvaergiu-optic
DÉS-FÖTÉR
Sacursala Gyulafehévár
Cel mai mare depozit de tot felul de siasornice de aur și argint precum și siasornice de metal și nickel. Artieci de argint de China Berndorfer Christoff și tasăneri de argint. Ocheșari și svickleri de Rathenow. Artieci optice de aur și argint gramophone și placi. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conșionabil.
Prețuri moderate
(Ma 182-20)

Petru Moga
pantefar pentru domni, dame și ortoped
Gluj-Kolozsvár piața Boeskaí nr. 8.
[Lângă farmacia Biro].
Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de ghete pentru domni, dame și copii, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.
(Mo 153-30)

Construirea și repararea
hornurilor pentru fabrici
execută fără conturbarea lucrului fabricii

Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construește **pereți** pentru cazane, cupatoare pentru orice ram industrial și totfelul de **turle** pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea mai mare în Europa, am zidit în părăși locomobile de 90.000 HP. cu suprafață de 24.000 m², 128 ciururi ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabricii, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilustrat se trimit gratis.

(Gu 339-15)

(Ba 116-280)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

Stoboare de
sârmă
tari și trainice!

Fabricație de prima calitate.

În atenția arhitecților, agronomilor, proprietarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri de vânătoare etc. (Ke 84-30)

KLEIN ISTVÁN,

fabrică pentru împletituri de sârmă,
Szeged, Kelemen utca 4 sz.

Trimit și instalez împletituri de sârmă pentru mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru case și vile, împreună cu uși și porți puternice. **Cele mai frumoase rețele!** Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru schintel, coșnițe pentru nutreț, botnițe pentru boi și stouri pentru ferești de orice mărime.

Prețuri ieftine! — Serviciu prompt
Prospect de prețuri trimis gratis.

Totfelul de instrumente
muzicale violini, chitare,
cimbale și piano
incordează și reparază
cu specialitate și cu
prețuri moderate

KLINK SÁNDOR

maestru pentru încordarea
instrumentelor muzicale și
fabricant de piano

DÉVA Kun-Kocsárd-u.
Încordări de piano la
dorință execut și în
provincie.

In atențiunea dlor vânători!

Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odărilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

brânza mea, în mod inexcipientabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

preparator și fabricant de instrumente de fizică,
Szeged, Petöfi-sugarut nr. 55.

V. 28-30

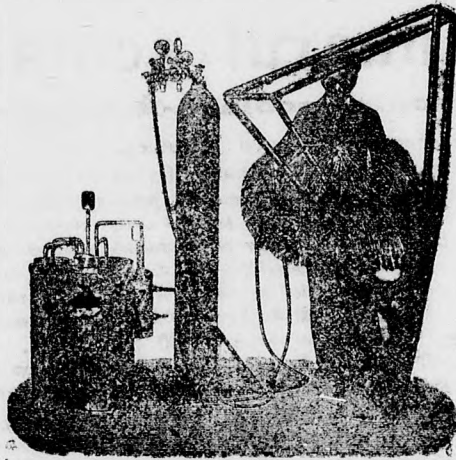
Prima fabrică pentru lipit și tălat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

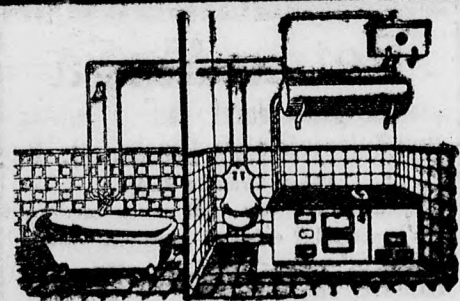
BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistelul ea penește! Pistelul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută reșcitare de apă, boilere și corpuri reșcitare.

(Ko 199-120)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apeduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cupatoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canale din oraș. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, lîferoz cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și fier. — Proiecte și planuri gratuite și prompt.

KISS JÁNOS

fabricant de cupatoare și magazin de cupatoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu cupatoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25%, economie în material de încălzit. — Pregătește, reparază și elădește căminuri și vetre de fier. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanția de 2 ani.

Ki 123-60

Cereți și răspândiți
„ROMÂNUL” și „PĂPĂRUL ROMÂN”
 pretutindeni!

(Bo 33-52)
 Premiat cu diplomă dela corp. meșterilor.
Botházy László,
 sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip. Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se referă la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit deservu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. **Liferez pietri și nisip în cant. mare.**

KUN ENDRE,
 atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.
 (Ku 39-60) **SZATMÁR,**
 casa-Lévay, vis-à-vis de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru cășapie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor socotesc taxa numai pentru 5.

Recomandate de către cel mai renumiți medici

Bandaje
 picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pârtece, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
 Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

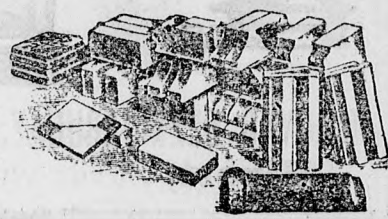
(Le 158-26)

(Ma 131-60)

Mandler János
 întreprindere de beton, piatră artificială și teracotă
SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conducte de țevi de lut și ciment, uscare pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuni „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazele, fântâni arteziane și vâlcele executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate. **Cu prospecte servese gratuit.**

Pregătesc (Ma 146-30)
cupatoare de teracotă, căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István
 fabricant de căminuri și artic. de lut
 Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

Premiate cu medale de aur.

Roate de tors
 Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galanterie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,
 SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mare liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

NOUȚATE! Roate de tors cu motor. NOUȚATE!

Pentru aceste roate construiesc motoare mari și mici. Asortiment bogat de totfelul de pipete, (trăgaci) de vin.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine. K 123

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ **ARAD** ≡
 Forray utca n-rul 2.

Postavuri de reverenzi, brâuri, preoțești, roșii, vâșii, negre : : articole cari nu se pot toate înșira : :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit **noutățile de toamnă** în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parcheturi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte : : serici și preoți : :

(Ja 329-20)

Stofele alese de Direcțiune luorate după oclasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
srada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

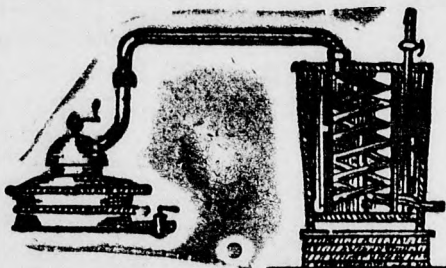
Deposit de cele mai nouă stofe
indigene și din străinătate.

Serviciu prompt! Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

CAZANE pentru ferberea rachiului

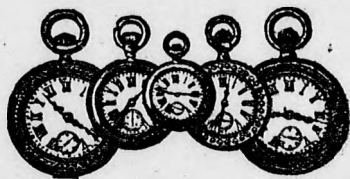
Aranjamente
pentru fabrica de
SPIRT.MAȘINI pentru stre-
curatul vinului și pen-
tru opărirea vaselor.Prețuri moderate!
Condiții favorabile
de plată!MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164—80)

H. Miklós J.

(Ml 12—60)

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reisporgasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de
CIASORNICEde buzunar și de părete și
ciasornice deșteptătoare,
precum și articli optici.
Prăvălie de obiecte de
aur și argint signate
oficios.Toate reparaturile se exe-
cută prompt și cu garanță.

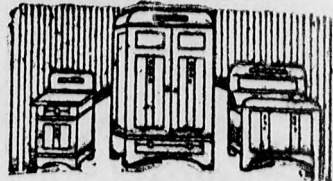
Leitner Sándor mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate:
casse de bani, biciclete, mașini de cusut, grama-
foane și mașini de scris. Primește orice muncă
de bransă, precum: introducerea
soneriilor, a luminii de electrice
și a diferitelor
motoare.

(Le 56—30)

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea
mea în temnița din Aiud, fa-
brică de mobile nou aranjată
și magazin, precum și întreprin-
dere de pompe funebre
Urmașul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

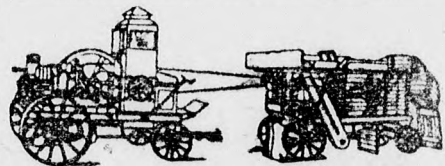
Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele
mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și ca-
mere, covoare, perdele și învâlitore de masă, matrațe de
foi cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și con-
ștințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabili-
tatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

La 118 30

I 192—60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei
precum și ferării pentru zidării noi, porți de fier, bal-
coane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de
găt. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini
agricole, motoa-
re, mașini de cu-
sut, biciclete,
cumpene — cu
prețurile cele mai
convenabile. □

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.

Linii funiculare, șghia-
buri de precipitat va-
goanele pentru mine,
osii de transmisii bre-
vetate „Balon”, cângi
automate de descărcat,
macazuri, mașini de re-
morsaj cu lanțuri sau
frânghii. Aranjamente
Skips și de încărcat,
elevatoare și transpor-
teure, etc.

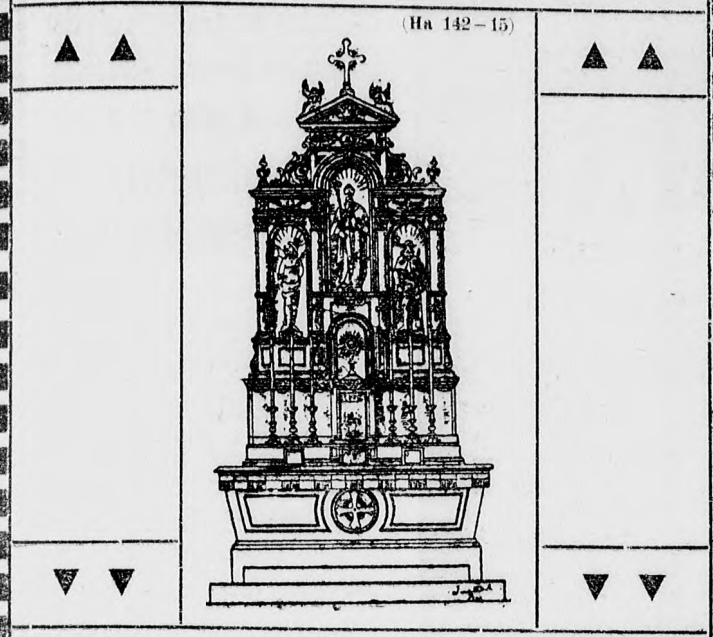
(La 40—30)

KIKTA ISTVAN, Măster de glo-
Budapest, VIII. Koszoru-u. 17
Imi iau îndrăzneala a atrage aten-
țiunea on. public asupra atelierului
meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac geamuri de biserică,
pictură de lux pe sticlă pentru saloane,
verande și sufragerii.
Mai departe plumbuit de artă gra-
vuri pe sticlă și rame de aramă, pre-
cum și alte obiecte în bransa aceasta

K 41—

Hanel Róbert și Fiul

BUDAPESTA, VII, Ovoda utca nr. 40.
Atelier pentru aranjarea bisericilor.

Execută: Iconostase, icoane sfinte, fântâni pentru botez. Serii de icoane, aranjamente în orice stil pentru biserici, sfeșnice, candelabre, etc. Dantele artistice lucrate cu mâna. — Prospekte, desemnuri la dorință se trimit gratis.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie - - pentru ferestri - -

(Fi 226-30)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15-16.
TELEFON 909. TELEFON 909.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” da informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire ca aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240-156)

Hans Fabritius

Inginer

(Fa 67-30)

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

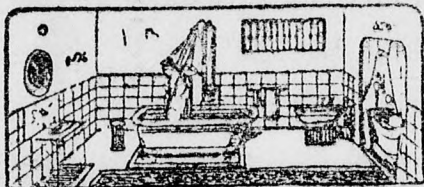
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 634.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificiile, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apeducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de totfelul de la 3 coroane în sus. — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă. (Le 29-100)

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor grcat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sînt lucrate în atelierul meu propriu.

Li 19-52)

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 603.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormie din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară,

curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tălat nutreț și, alte requisite economice.

(Va 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

